

Fredagen den 3 maj

Kl. 09.00–12.47

Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

§ 1 Aktuell debatt om Arbetsförmedlingens organisationsförändring

Anf. 1 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Ett antal beslutsfattare är på väg att skapa en av de största förvaltningspolitiska katastroferna i modernare svensk historia. Det inget som jag säger av dramaturgiska skäl, utan det är där vi står när det gäller en av landets största myndigheter.

Arbetsförmedlingen har under senare år genomgått stora förändringar. Men mitt i en i sig stor och svår omorganisation bestämde sig Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna genom sin servertskissbudget för en totalt ogenomtänkt nedskärning av myndighetens anslag. Resultatet blev ett jättevarsel av 4 500 anställda och planer på att lägga ned vart tredje kontor.

Regeringen å sin sida har vägrat att ta ansvar för denna situation. I stället har man bundit sig i 73-punktsprogrammet att genomdriva en nyliberal privatiseringsbonanza. Och i regeringens ändringsbudget nämns Arbetsförmedlingen över huvud taget inte. Det är oansvarigt, och det är oacceptabelt. Därför har Vänsterpartiet begärt denna debatt.

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Sverige har en stark arbetsmarknad och en sjunkande arbetslöshet.

Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken spelar en viktig roll för att ha en väl fungerande arbetsmarknad. Det är ungefär 1 miljon människor som skriver in sig på Arbetsförmedlingen varje år. Det är ungefär 350 000 av dessa personer som får jobb varje år, och det är ungefär 50 000 av dem som går vidare till reguljär utbildning. Det är alltså många människor som omfattas av Arbetsförmedlingens verksamhet.

Arbetsförmedlingen har haft en utveckling där resultaten i väsentliga delar har förbättrats, dock inte i alla delar. Man har i dag ett ganska komplext och svårt uppdrag. 75 procent av dem som är inskrivna bedöms höra till särskilt utsatta grupper.

Ett problem för Arbetsförmedlingen är ett återkommande lågt förtroende hos allmänheten. Detta är ett bekymmer därför att en sådan viktig verksamhet och en sådan viktig myndighet som omfattar och berör så många människor behöver ett starkt förtroende hos allmänheten. Men det har inte ökat. Ett annat återkommande problem är att det under en längre tid har saknats en stabil majoritet i riksdagen för utvecklingen av Arbetsförmedlingen.

Nu genomför vi i de fyra partier som står bakom januariavtalet tillsammans en stor reform av Arbetsförmedlingen. Det blir mer av en arbetsmarknadsmyndighet. Det blir ett mer renodlat uppdrag, men fortfarande ett omfattande uppdrag. Arbetsförmedlingens uppdrag blir att bedöma individernas behov och att göra en arbetsmarknadspolitisk bedömning av de individer som behöver förstärkt stöd för att komma vidare till arbete.

Arbetsförmedlingen kommer att stå för myndighetsutövning, både när det gäller fristående aktörer och när det gäller individerna. Arbetsförmedlingen kommer att ansvara för upphandling och rankning och för att plocka bort andra aktörer som inte håller måttet. Arbetsförmedlingen kommer att svara för prognoser och infrastruktur för matchning, som de många digitala tjänsterna i Platsbanken men också de allt fler andra digitala tjänsterna som allt fler i dag utnyttjar. Det kan vara webinarier, webbutbildningar och mycket annat. Men det kommer också att kunna handla om sådant som rekryteringsträffar.

Arbetsförmedlingen kommer fortsatt att ansvara för samarbetet med andra myndigheter, till exempel ett viktigt samarbete med Försäkringskassan men även andra myndigheter.

Arbetsförmedlingen kommer fortsatt att ansvara för samarbetet med kommunerna. Varje kommun ska veta vem man ringer till hos Arbetsförmedlingen om man drabbas av stora varsel eller andra besvärliga lägen där man behöver Arbetsförmedlingens stöd.

Men mycket av matchningen och rustningen av de arbetslösa kommer att utföras av andra aktörer, och de kommer att få betalt utifrån resultat. Det sker redan i dag. Ungefär 60 procent utförs i dag av andra aktörer än Arbetsförmedlingen själv, och det kommer att ökas. Det innebär naturligtvis att det kommer att behövas färre arbetsförmedlare, eftersom mer arbete ska utföras av andra aktörer.

Fru talman! Vi har emellertid ett mycket besvärligt läge därför att reformen nu ska genomföras i fel ordning, eftersom vi utgår från en budget som röstades igenom av Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna och som innebär en abrupt och mycket stor nedskärning av resurserna till arbetsmarknadspolitiken. Det innebär att vi nu har ett mycket besvärligt läge med 4 500 personer varslade och en stor diskussion om kontoren. Detta ska jag återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 3 MATS GREEN (M):

Fru talman! Det är två siffror – två faktum – som denna debatt och denna fråga handlar om. Den ena är 1 ½ procent, och den andra är ca 10 procent – eller kanske mer korrekt 98 ½ procent och 90 procent. 1 ½ procent, fru talman, är så många av jobben som förmedlades av Arbetsförmedlingens personal. 98 ½ procent förmedlades alltså på annat sätt. 10 procent hittade jobb via Arbetsförmedlingen, de allra flesta av dem genom att leta i Platsbanken. 90 procent hittade alltså nytt jobb utan någon hjälp av Arbetsförmedlingen över huvud taget. Allt detta är enligt officiell statistik och fakta.

Fru talman! Utöver detta har Arbetsförmedlingen, när man frågar svenska folket, det allra lägsta förtroendet av alla svenska myndigheter. Myndigheten har också lägst stöd för hela sitt existensberättigande och är dessutom minst attraktiv som arbetsgivare. Detta, fru talman, är varken acceptabelt eller hållbart. Det är därför som Arbetsförmedlingen måste förändras i grunden och avvecklas i sin nuvarande funktion. Det är bra att vi helt plötsligt har fått en ännu bredare samsyn i riksdagen kring den linje som bland annat Moderaterna har drivit. Det fanns redan tidigare en majoritet i riksdagen för denna linje, och nu har även Socialdemokraterna och Miljöpartiet gjort en kovändning och anslutit sig till den.

Vi föreslår en ny statlig myndighet som framför allt ansvarar för myndighetsutövning, kontroll och uppföljning. Matchningen och rustningen ska i stället huvudsakligen skötas av andra aktörer inom både den privata sektorn och civilsamhället. Dessa ska få betalt efter leverans, och det betyder leverans för de arbetssökande. Det är nämligen för deras skull vi måste genomföra den här förändringen. Mot bakgrund av de siffror jag inledde med, 1 ½ procent och 10 procent, säger det sig självt att kraven på dessa aktörer kommer att vara mångdubbelt högre – för att uttrycka sig milt – än vad de någonsin har varit på Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Människor, i synnerhet långtidsarbetslösa, måste få fler och effektivare insatser som leder till jobb och egen försörjning, inte som i dag få, dyra och ineffektiva insatser.

(Applåder)

Anf. 4 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Vi välkomnar denna debatt, som Vänsterpartiet har tagit initiativ till. Det är en viktig fråga

som kräver ett svar, och det finns en del frågetecken som hänger i luften. Vi hoppas få svaren här i dag.

När myndigheten Arbetsförmedlingen grundades för drygt hundra år sedan tjänade den sitt syfte väl. Den har haft en central roll på den svenska arbetsmarknaden under i stort sett hela 1900-talet, men i dag tillfredsställer inte myndigheten marknadens behov. Enligt IFAU har 94 procent av kommunerna skapat egna verktyg för att hitta arbetskraft. 83 procent av de privata företagen har i princip inte ens kontakt med myndigheten när de söker personal till sina företag. 4 procent av dem som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen menar att de har fått jobb genom förmedlingen. 12 procent av de inskrivna menar att de har förtroende för myndigheten, vilket naturligtvis är en väldigt låg siffra.

Detta är ett problem. De senaste decennierna har man även valt att i en alltmer digitaliserad värld göra en del investeringar i system och program som faktiskt har varit katastrofala. Jag vill lyfta ett exempel, nämligen plattformen Jobskills. Den tog tre år att utveckla och kostade drygt 90 miljoner kronor. Syftet med plattformen var att skriva in nyanlända för att ge arbetsmarknaden en möjlighet att anställa dem. Det blev en flopp, mycket för att man bröt mot EU:s datadirektiv GDPR, så man fick lägga ned programmet helt efter tre år.

Detta är bara ett exempel på ett flertal floppar man har gjort, och det visar kanske på en del strukturella problem i myndigheten. Det gäller även alla de medborgare som har fått felaktiga utbetalningar den sista tiden, vilket vi kan läsa om i medierna. Dock får vi inte glömma att Arbetsförmedlingen agerar på direktiv från regeringen. Det kan därför finnas anledning till viss självkritik ibland.

Som vi ser det utför Arbetsförmedlingen inte sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt, och den bilden delar nog de flesta – i alla fall när det gäller vissa delar av myndigheten. Frågan blir därför hur vi ska gå vidare och hur vi ska agera för att få ett effektivare system för den svenska arbetsmarknaden, och det är därför vi har samlats här i dag. Vi välkomnar diskussionen.

Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag vill verkligen tacka Ali Esbati och Vänsterpartiet för initiativet till den här debatten. Vi behöver debattera Arbetsförmedlingen.

Till alla som säger att politiker aldrig gör någonting utan bara pratar och inte tar tag i problemen vill jag säga: Efter så många år av misslyckade omorganisationer, it-haverier och framför allt, som Mats Green från Moderaterna sa, att 97–98 procent i praktiken inte har fått jobb via Arbetsförmedlingens insatser gör vi i dag antligen det som har lyckats på de ställen där man lägger mycket resurser på de arbetslösa men också får ut mycket av dem – Australien, Nederländerna och Storbritannien. Vi använder pengarna till att verkligen få resultat för varje arbetslös.

Vi släpper in de ideella krafterna med idéerna och effektiviteten, men vi betalar bara efter resultat – och

mest till dem som har det allra tuffast. Vi prioriterar alltså dem. Vi skiljer också Arbetsförmedlingen som myndighet och ser till att förmedlarna förmedlar jobb och inte bara som i dag, att byråkratin förmedlar åtgärder.

När vi gör en sådan sak kommer konservatismens krafter i alla dess olika former, vare sig det gäller Vänsterpartiet eller Arbetsförmedlingens egen byråkrati, naturligtvis att streta emot och göra det svårare för oss. Men till alla dem som i dag tycker att vi ska gå tillbaka och försvara den gamla byråkratin säger jag: Snälla, fokusera på de arbetslösa! Där ligger vårt ansvar, inte i byråkratin och inte i dogmerna. Arbetsförmedlingen är trots allt till för att värna de allra mest utsatta i samhället, de som verkligen kämpar för att komma in i värmen och börja ett nytt liv.

Varenda krona vi slösar på byråkratin tar vi alltså från de arbetslösa. Varenda krona som inte levererar resultat till de arbetslösa är en förlorad krona för dem som har det allra tuffast. Varenda gång vi sätter byråkratin först ska vi tänka på de hundratusentals utsatta arbetslösa som i dag inte kommer in på arbetsmarknaden ens på toppen av en högkonjunktur.

Kommer det att bli perfekt? Nej. Kommer det att bli bättre än i dag? Tveklöst ja. Så här dåligt får det inte vara, och det har blivit så mycket bättre i andra länder. Kommer vi i Centerpartiet att driva på till dess att Arbetsförmedlingen har reformerats och levererar för de arbetslösa? Absolut – det är vi skyldiga dem.

Anf. 6 ALI ESBATI (V):

Fru talman! För några veckor sedan fick jag möjligheten att möta Synskadades Riksförbund. Det var ett alarmerande möte. Vi vet att Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionshinder redan förut har lämnat mycket att önska, men nu var man orolig för hur den omfattande nedskärningen skulle drabba en redan mycket utsatt grupp.

En konkret fråga var till exempel hur det blir med färdtjänst om man måste åka till ett AF-kontor utanför kommunens gränser efter att vart tredje kontor har försvunnit. En annan fråga var vem som ska satsa på arbetslivsbaserad rehabilitering, som kräver uppföljning över tid. En tredje var hur det blir med de specialister som det borde fler av, inte färre. Man använda uttryck som ”total katastrof” när riskerna kom på tal.

Samtidigt kan man i tidningen Publikt läsa om dövkonsulenterna Malin Winther och Jeanette Lindevall. De är två av bara 14 dövkonsulenter på AF i hela Sverige. Tidningen skriver:

”Det enda de vet i dag är att de kommer att bli färre. Förutom osäkerheten om den egna framtiden möter de mycket oro hos kunderna.

– Och vi kan inte svara på deras frågor, säger Malin Winther.”

Samma oro uttrycktes nyligen i en debattartikel av sex ledande företrädare för funktionshindersrörelsen. Det är verkligheten bakom det här bollandet med bud-

getposter och ansvar. Vad säger de blåbruna servettkisspartierna om det här? Vad säger regeringen och dess nyliberala följeslagare?

Fru talman! Det är förstås långt fler som påverkas av kombinationen av nedskärning på och privatisering av AF, men i grunden handlar det om hela den svenska arbetsmarknadspolitiken. Under de senaste decennierna, särskilt efter högerregeringens tillträde 2006, har arbetsmarknadspolitiken präglats av ett slags individfokuserad bestraffningsfilosofi. Det är sänkta ersättningar och försämrade inträdesvillkor i a-kassan. Insatser med omsorg om individens situation har fått ge vika för mer av billigare massinsatser.

Vänsterpartiet var med och drev igenom en del förbättringar under den förra mandatperioden, men det hade behövts mycket mer. Nu vill man alltså från regeringens sida återigen gå i motsatt riktning – en riktning som förvärrar problemen i stället för att ta itu med dem. Sverige behöver en sammanhållen arbetsförmedling inriktad på att göra människor starkare, inte en myndighet som renodlas till att stå för kontroll, bestraffning och upphandling.

Personalen på Arbetsförmedlingen borde ges möjlighet att ägna sin tid åt att träffa arbetssökande och lokala arbetsgivare så att de kan hitta öppningar och möjligheter. Arbetsförmedlingen borde ordna fler utbildningsinsatser och förberedande insatser och i större utsträckning än i dag kunna anvisa till reguljär utbildning.

Alla dessa saker finns det idéer och kunskaper om. Det hade kunnat finnas resurser till dem, men det gör det inte. I stället slängs AF nu in i ett kaos med förhoppningen att marknadens osynliga hand ska ordna upp läget för människor som samhället redan pressar ekonomiskt och socialt utan att erbjuda hjälp. Det är extra sorgligt att detta ska ske under en socialdemokratiskt ledd regering.

Anf. 7 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Flera samhällsförändringar har medfört nya utmaningar för Arbetsförmedlingen. En större andel av de inskrivna står i dag längre ifrån arbetsmarknaden jämfört med tidigare samtidigt som det råder arbetskraftsbrist i flera sektorer.

De nuvarande strukturerna för Arbetsförmedlingen är helt enkelt inte anpassade efter dagens arbetsmarknad, och få tycker i dag att myndigheten fungerar väl. Arbetsförmedlingens anslag har ökat dramatiskt under de senaste åren samtidigt som antalet förmedlade jobb fortsatt varit mycket litet.

Att det behövs effektiviseringar och att den statliga myndigheten bör få ett smalare uppdrag är därför en logisk följd. I dag sker matchningen i hög grad på andra sätt och inte sällan genom fristående aktörer, där bemannings- och rekryteringsföretag spelar en växande roll. Behovet av en offentlig aktör som förmedlar arbeten finns inte längre kvar på samma sätt. Däremot kvarstår behovet av att genom olika insatser öka sysselsättningen bland dem som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Fru talman! Arbetsgivare vittnar om rekryteringar som misslyckats för att det helt enkelt inte går att få tag på kandidater med rätt utbildning eller arbetslivserfarenhet. Resultatet blir att arbetsgivare inte kan hitta den kompetens som krävs för att säkra konkurrenskraften. Den offentliga sektorn hittar inte arbetskraft för att upprätthålla kvaliteten. Det är en tudelad arbetsmarknad, där en alltför stor grupp arbetssökande inte etablerar sig på arbetsmarknaden och där en alltför stor grupp riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet.

Arbetsutbildning och förberedande insatser är här helt centrala. Detta är insatser som bör ledas av Arbetsförmedlingen och som kan utföras i regi av det offentliga, av ideell sektor eller av arbetsintegrerande sociala företag.

Andelen personer som är inskrivna som arbetslösa och som tillhör de så kallade utsatta grupperna har ökat på senare år och var under 2017 ungefär 75 procent av de inskrivna.

Situationen för personer med funktionsnedsättning är särskilt allvarlig, med långa handläggningstider och bristfällig rehabilitering. Detta är särskilt allvarligt, fru talman, då det hos varje människa finns ett behov av att få känna gemenskap med andra, ta eget ansvar och utvecklas som person. Därför handlar också arbetsmarknadspolitik om mer än samhällsekonomisk effektivitet.

Kristdemokraterna vill se ett samhälle som tar vara på människors möjligheter och deras inneboende förmåga. Människans värde sitter inte i hur mycket hon arbetar eller hur produktiv hon är, men arbetets betydelse för den enskildes utveckling är stor. Personer som under en längre tid står utanför arbetsmarknaden riskerar att isoleras, och den egna självkänslan riskerar att brytas ner.

Avslutningsvis, fru talman: Kristdemokraterna kommer att bevaka den kommande omställningen noga. För oss är det centralt att tudelningen på arbetsmarknaden, utrikes föddas väg in på arbetsmarknaden, kompetensbristen och funktionsnedsattas ställning adresseras särskilt noga.

Anf. 8 GULAN AVCI (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Ali Esbati för debatten, trots hans tråkiga debattioner om att det skulle finnas ett blåbrunt block. Jag ska höja debattnivån och inte anklaga Ali Esbatis parti för att marschera med kommunister på första maj.

Detta ger mig tillfälle att berätta hur vi liberaler vill reformera arbetsmarknaden.

Trots att Sverige befinner sig i en stark högkonjunktur står över 300 000 individer utanför arbetsmarknaden. Det är främst utrikes födda – framför allt utrikes födda kvinnor – men också unga som inte har ett jobb och möjlighet till egen försörjning.

Trots att myndigheten får enorma resurser slösas tiotals miljarder årligen på insatser som inte fungerar. Regeringens extratjänster är ett tydligt exempel på arbetsmarknadspolitiska insatser som blir dyra, effektlösa och utan några resultat. Men med januariavtalet,

som har slutits mellan regeringspartierna, oss liberaler och Centerpartiet, tar vi nu ett steg bort från den typen av felprioriterade insatser.

I dag förmedlas knappt 2 procent av jobben via Arbetsförmedlingen. Detta är ett slöseri med arbetskraft och integrationsmöjligheter som oroar oss liberaler. Antingen har vi en arbetsförmedling som faktiskt förmedlar jobb eller så lägger vi över ansvaret på en annan aktör som klarar av detta ansvar. Vi liberaler, Centerpartiet och regeringspartierna har landat i den senare slutsatsen.

Fru talman! Vi liberaler är inte intresserade av privata aktörer för att de är just privata aktörer. Vi vill ha ett system där fristående aktörer får ansvaret för att matcha och rusta de arbetssökande för att komma i jobb. Arbetsförmedlingen ska finnas kvar och även i fortsättningen ha myndighetsansvaret för arbetsmarknadspolitiken, men myndigheten ska framöver fokusera på myndighetsutövningen.

Det vore att ljuga om jag sa att vi liberaler inte är oroade över de senaste månadernas utveckling. Att banta myndigheten är nödvändigt, men det måste ske i en takt som inte skapar osäkerhet. Detta har gjorts i en anda utan analys.

Det är i ljuset av denna oro som vi nu har arbetat fram ett uppdrag för att ge reformeringen av Arbetsförmedlingen en tydligare inriktning.

Det är en process som kommer att ta tid, men tiden fram till dess får inte gå förlorad. Därför är det nu viktigt att ta det ansvar som krävs för en fungerande statlig arbetsmarknadspolitik. Det är det enda sättet att minska det utanförskap som drabbar så många människor som saknar jobb och möjlighet till egen försörjning.

Fru talman! Talartiden är kort. I mitt andra inlägg kommer jag att redogöra för varför vi liberaler motsätter oss att kommunerna ska delta i den statliga arbetsmarknadspolitiken som en extern aktör.

Anf. 9 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! I dag diskuterar vi de stora förändringar som Arbetsförmedlingen står inför. Myndigheten ska skalas ner och digitaliseras, och ansvaret för matchning ska läggas på privata aktörer. Vi får utvärdera dessa förändringar allteftersom.

Som vi alla vet är reformeringen av Arbetsförmedlingen ett resultat av en politisk kompromiss. Men hur skulle det ha sett ut om Miljöpartiet självt fått bestämma vägen framåt på arbetsmarknaden?

En grön arbetsmarknadspolitik skiljer sig från andra partiers politik eftersom vi inte lika lätt fastnar i ideologiska låsningar. Grön politik handlar ofta om att vända på perspektivet och om att alltid fokusera på hållbarhet.

Dagens arbetsmarknad är inte hållbar. Man kan alltid arbeta lite till, och man har aldrig tillräckligt med saker. Samhället delas upp i de som har en fast tjänst och de som inte har det. Det kommer allt fler rapporter om psykisk ohälsa orsakad av stress. Dagens arbetsmarknad sliter ut både människan och planeten.

Allt fler efterfrågar ett mer hållbart sätt att leva, där tempot är långsammare, där relationer till andra människor får ta plats och där det finns utrymme för sådant som får oss att må bra. Allt fler söker ett hållbart sätt att arbeta och att leva.

Fru talman! Hur kopplas då detta till Arbetsförmedlingens framtida roll? Jo, vi måste utgå från en hållbarhetstanke i all politik, inte minst när det gäller arbetsmarknaden. I tider av psykisk ohälsa och klimatkris måste vi våga ifrågasätta gamla sanningar. Det finns nämligen inga jobb på en död planet.

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är många ideologiska, tvärsäkra uttalanden i debatten.

Jag tror faktiskt att bra arbetsmarknadspolitik kan organiseras på flera olika sätt. Det är sällan så att det bara finns ett sätt som fungerar. Jag tror att man ska ha en pragmatisk inställning och vara beredd att ompröva sådant som inte fungerar och fortsätta med sådant som fungerar. Det är med den inställningen jag går in i det reformarbete som nu pågår med Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Det är riksdagen som beslutar om statsbudgeten, och det gjorde riksdagen i december på ett mycket dåligt underlag. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna bestämde ramarna för statens verksamhet, och dessa måste regeringen och myndigheterna följa. Det är det som har resulterat i ett av de största statliga varslen sedan försvarsnedläggningen. 4 500 personer är varslade på Arbetsförmedlingen. Det är klart att det får konsekvenser. Men även om vi är tvungna att följa den budget som riksdagen har beslutat är det jag som är arbetsmarknadsminister nu, och det är jag som är ansvarig för att göra det så bra så möjligt utifrån de här förutsättningarna.

En viktig fråga handlar om närvaron i hela landet. Vi ska säkerställa att Arbetsförmedlingen har en närvaro och kan ge stöd till arbetslösa i hela landet. Arbetsförmedlingen ska kunna göra arbetsmarknadspolitiska bedömningar i de kommuner där människor bor när det behövs. Det betyder att man kommer dit för ett bokat möte och inte behöver åka färdtjänst långt bort, som Ali Esbati tog upp som exempel. Man ska i normalfallet kunna få en bedömning i sin hemkommun.

Det kommer att vara ett antal kommuner som inte har AF-kontor. Redan i dag är det 50 av kontoren som inte är bemannade. Då kan man ifrågasätta vad man behöver ett kontor till. Vi ska i stället lösa med statliga servicekontor där Arbetsförmedlingen kommer att vara en medaktör. De kommer att bli en viktig aktör i många kommuner. På andra ställen kommer man kanske att hyra in sig hos kommunen för att komma dit en eller två dagar i veckan för att träffa de arbetslösa.

Vi ska också veta att regeringen har fattat beslut om att Arbetsförmedlingen, innan man fattar beslut om nedläggning av kontor, måste göra en konsekvensanalys av nedläggningen av just detta kontor och tala om vilka alternativa möjligheter som finns. Det betyder att vi ännu inte vet på vilka orter Arbetsförmedlingen

kommer att ha egna kontor och på vilka orter man i stället kommer att ha till exempel servicekontor.

Anf. 11 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Man vet inte riktigt var man ska börja med tanke på att Ylva Johansson var en av dem som före valet hårdast gick ut och lovade att detta aldrig någonsin skulle ske. Nu står Ylva Johansson här och skyller på M-KD-budgeten och säger att den forcerares fram. Den kom cirka en månad före januariöverenskommelsen, där man var väldigt tydlig med att man skulle göra allt detta.

När Ylva Johansson frustrerat och påträngt ska försöka förklara detta utåt hänvisar hon till att det är den budgeten som är anledningen till att man nu måste skära ned kraftigt på Arbetsförmedlingen och minska antalet kontor. Då kan jag bara ställa frågan: Varför har regeringen inte tillfört mer pengar till Arbetsförmedlingen i den budget som man presenterade för några veckor sedan? Och, återigen, nedläggning av kontor är väl något som skulle ha genomförts i alla fall, åtminstone om man får tro generaldirektören för Arbetsförmedlingen.

Återigen: Varför har inte regeringen tillfört mer pengar?

Anf. 12 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag förstår nog inte riktigt vad Mats Green är ute efter här. Jag har sagt tidigare och säger nu att det finns flera sätt att få en väl fungerande arbetsförmedling. Man bör ha en pragmatisk inställning till hur det ska ske. Redan i dag använder Arbetsförmedlingen i stor utsträckning andra aktörer än sina egna – 60 procent utförs av privata aktörer. Jag ser ingen enorm dramatik i att det ska bli i större utsträckning och mer resultatbaserat. Jag tror att det kan bli väldigt bra.

Regeringen har tillfört resurser i vårändringsbudgeten under innevarande år till arbetsmarknadspolitiken. Men som Mats Green vet är ju utrymmet begränsat, eftersom det redan finns en statsbudget som gäller för 2019. Det som regeringen kan göra i en vår- eller höständringsbudget är begränsat, och det har vi fått förhålla oss till.

Anf. 13 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Det var kanske svar på någon fråga, men det var inte svar på mina frågor.

Regeringen har inte alls återställt några resurser till Arbetsförmedlingen. Det är den bistra sanningen. Det hade regeringen haft alla möjligheter att göra, men det har de inte gjort. Det finns en anledning till det, och det är att allt detta ingår i januariöverenskommelsen.

Återigen: Nedläggningarna av kontor hade ni också kunnat stoppa, men det har ni inte gjort. De är en del av generaldirektörens ambition att förändra sin verksamhet – det säger han själv – så sluta att skylla på Moderaterna och KD!

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Man hade ju kunnat tro att Moderaterna, när de lagt fram en statsbudget och fått igenom den i riksdagen, skulle vara lite glada och stolta över den. Men uppenbarligen är Mats Green inte det. Han tycker inte att det är den budget som Moderaterna står bakom utan generaldirektören som orsakar förändringarna på Arbetsförmedlingen. Generaldirektören har naturligtvis stort inflytande och makt över myndigheten, men budgeten har Mats Greens parti och han själv beslutat om.
(Applåder)

Anf. 15 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Vi har ju talat om budgetar och regeringsbeslut här. Det finns också en vardag där förmedlare och handläggare sliter för att möta människor som står utanför arbetsmarknaden och människor som måste förhålla sig till AF för sin försörjning och sin framtid. Där är ju turbulensen redan vardag. Apropå pragmatism tvingas man att brådstoppa både utbildningar och praktik, och man måste ta bort förberedande insatser när det inte finns privata aktörer som vill genomföra dem. Jag har tidigare nämnt varslen av specialisterna som arbetar med funktionshindersfrågor, men det finns också varsel som går ut över psykologer, beteendevetare etcetera.

Jag kommer att bli garanten för att det inte blir ett haveri som med etableringslotsarna och jobbcoacherna, har vi hört och läst Ylva Johansson säga. Men nu har regeringen haft en budgetprocess tillsammans med C och L, och resultatet för AF:s del blev ju ingenting. Ingen vet heller hur denna jätteprivatisering ska hanteras.

Min fråga blir: Hur kan Ylva Johansson vara garanten mot kaos och haveri när AF:s verksamhet redan befinner sig i kaos och haveri?

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är ett väldigt besvärligt läge med ett varsel av 4 500 personer. Jag vill på inget sätt förminska det bekymret. Men jag vill också säga att vi faktiskt har en utveckling där allt fler skriver in sig digitalt och använder digitala tjänster. Det kommer aldrig att passa alla arbetssökande. Men av den miljon som skriver in sig varje år är det ganska många som tycker att det är ett bra sätt och en förbättrad service att kunna ha kontakt med Arbetsförmedlingen på det sättet.

Det finns också en betydande potential för effektivisering genom att de anställda på Arbetsförmedlingen äntligen får ett väl fungerande it-system. Man jobbar i dag i it-tröskverk, skulle jag säga. Det innebär oerhörda möjligheter att kunna använda det nya systemet.

Det finns möjligheter att ha en bra verksamhet med färre anställda. Med 9 000 personer anställda på Arbetsförmedlingen är den fortfarande en stor myndighet, och det är samma antal personer som var anställda

på myndigheten för tio år sedan. Jag är övertygad om att det också med 9 000 anställda går att bedriva en väldigt god verksamhet.

Anf. 17 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag har naturligtvis inget emot att Arbetsförmedlingen genomför digitaliseringsprojekt. En del av dem kan säkert bli alldeles utmärkta. Men de projekten, som kräver väldigt mycket, blir ju inte lättare att genomföra om var tredje anställd på olika ställen försvinner samtidigt och om människor söker sig bort från Arbetsförmedlingen därför att de inte vet hur det blir i framtiden om specialister, coacher och terapeuter försvinner samtidigt. Det var detta som jag frågade vad ministern vill göra åt.

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska också kommentera en annan sak som Ali Esbati tog upp inledningsvis i replikskiftet. Det handlar om resurserna till insatser för individer. Jag delar den oron. Det är en nedskärning med 2,7 miljarder i den budget som beslutades i december här i riksdagen.

Regeringen har tillfört 340 extra miljoner i vårandringsbudgeten. Vi beslutade i går att föra över 300 miljoner ytterligare från ett anslag till ett annat för att kunna ha fler insatser för arbetslösa. Det här är ett område där fler insatser behövs.

Anf. 19 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Gruppen funktionsnedsatta behöver ett särskilt stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller få de insatser som krävs för att tillgodose deras potential. Det handlar om bedömning av psykologer, arbetsterapeuter och socialkonsulenter, för att nämna några som har specialkunskap i att förstå de utmaningar som funktionsnedsatta står inför.

Generaldirektör Mikael Sjöberg har varslat fler än hälften av alla psykologer om uppsägning. Neddragningarna är också kraftiga bland arbetsterapeuter. Totalt varslas två tredjedelar av alla med denna typ av specialkompetens.

Detta sker samtidigt som januariöverenskommelsens omläggning av Arbetsförmedlingen inte ska beröra funktionsnedsatta – något som vi givetvis välkomnar.

Men hur går detta ihop? Hur ska arbetsmarknadsministern se till att gruppen funktionsnedsatta inte får försämrat stöd och hamnar mellan stolarna i den förändringsprocess som vi står inför?

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag delar oron som Sofia Damm ger uttryck för. Det är bekymmersamt att man varslar så många specialister som jobbar med personer med funktionsnedsättning.

Jag har dock svårt att kritisera generaldirektören för detta eftersom han är skyldig att följa den budget

som Sofia Damm har röstat igenom i riksdagen. Det innebär att det måste varslas 4 500 personer för att klara denna neddragning under innevarande år.

Regeringen har mildrat detta genom att ge Arbetsförmedlingen en utökad anslagskredit, som gör att man har lite större möjlighet att ta dessa beslut.

Givetvis kommer vi även i framtiden att behöva många duktiga specialister som jobbar med de personer som på grund av funktionsnedsättning eller ohälsa behöver särskilt stöd för att komma in på arbetsmarknaden.

Detta borde Sofia Damm kanske ha tänkt på innan hon röstade igenom den budgeten.

Anf. 21 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Ylva Johansson för svaret.

Varslet av 4 500 står faktiskt inte helt i proportion till budgetneddragningarna i vår budget. Är det inte möjligt för en generaldirektör att undanta vissa specialistgrupper från varslet? Det gör mig bekymrad när jag hör generaldirektören i *Lördagsintervjun* säga att man inte tycker att denna grupp bör administreras av Arbetsförmedlingen.

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är märkligt att höra Sofia Damm säga att hon inte hade väntat sig dessa konsekvenser av den budget som ni har beslutat om. Det är exakt dessa konsekvenser som blir, och ni har också i er budget lagt fram en plan för hur det ska se ut de kommande åren. En generaldirektör är skyldig att följa det.

Nu är det jag som är ansvarig och ska lägga fram nästa budget, och jag hoppas kunna ändra denna bana.

Men den budget som gäller i dag är Sofia Damm ansvarig för, och generaldirektören är skyldig att följa den.

(Applåder)

Anf. 23 MATS GREEN (M):

Fru talman! Man kan undra vad som hade hänt om Ylva Johanssons resonemang hade överförts till Försäkringskassans generaldirektör, men det är ju en annan debatt.

Låt mig ta upp fyra saker. För det första och återigen: Bara 1 ½ procent av jobben förmedlades av Arbetsförmedlingens personal. Det är 2 ½ jobb per arbetsförmedlare och år. Det är givetvis helt ohållbart och visar varför Arbetsförmedlingen måste förändras i grunden.

För det andra: Det är bra att vi numera har fått en ännu bredare samsyn om detta efter att Socialdemokraterna och Miljöpartiet gjort helt om i frågan – tvärtemot vad man tidigare sagt och lovat men välbehövt, och bättre sent än aldrig.

För det tredje: Mot bakgrund av denna kovändning hör man även här i dag Ylva Johansson och andra socialdemokrater frustrerat och högljutt försöka framställa det som att den minskning av antalet kontor som

nu är presenterad är en konsekvens av den M-KD-budget som riksdagen antog.

Fru talman! Det är helt fel. Hade regeringen velat ge Arbetsförmedlingen mer resurser hade man givetvis gjort det i den vårändringsbudget som man presenterade häromveckan. Det gjorde man inte. Det är också fel eftersom Arbetsförmedlingens generaldirektör tydligt slagit fast att *även* om regeringen hade gett mer anslag till Arbetsförmedlingen skulle antalet varsel ligga kvar för att förverkliga januariöverenskommelsen mellan S, MP, C och L.

För det fjärde: Vi moderater anser att innan ett nytt system är på plats bör man vara försiktig med att lägga ned kontor. Det måste alltid finnas en service nära människor i alla delar av landet.

Anf. 24 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte försöka förstå lite bättre vad Mats Green tror att Arbetsförmedlingens uppgift har varit. Han verkar ha uppfattningen att Arbetsförmedlingens uppgift har varit att ha jobb i små lådor att ge till de arbetssökande. Han återkommer till att siffrorna är låga, men Arbetsförmedlingens uppgift har ju varit att sköta ett etableringsuppdrag och ett matchningsuppdrag. Den platsbank han nämnde drivs inte av yttre krafter utan av Arbetsförmedlingen.

Anf. 25 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Arbetsförmedlingens uppgift har varit matchning och rustning, och där har man misslyckats kapitalt. De siffror jag hänvisar till har jag ännu inte hört någon ifrågasätta. Tycker Ali Esbati att det är acceptabla resultat? Även om resultaten hade varit de dubbla eller tredubbla kan de aldrig vara acceptabla. Det här är anledningen till att det nu finns en bred enighet i riksdagen om att detta måste förändras i grunden.

Anf. 26 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag fick svar på min fråga. Mats Green förstår faktiskt inte vad det är för typ av siffror han talar om. De siffror han talar om mäter nämligen inte framgången i etablerings- och matchningsuppdragen. Det mäts på andra sätt, vilket redovisas i de papper som Mats Green skulle kunna läsa om han inte bara läste sammanfattningen.

Vi får fler tillfällen att återkomma till denna diskussion eftersom Mats Green har tagit över uppgiften som Moderaternas talesperson i dessa frågor.

Anf. 27 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag ska i framtiden försöka att inte plåga Ali Esbati med alltför mycket faktakunskaper.

Fortfarande är det under inga som helst omständigheter acceptabla resultat. Siffrorna kommer från Statistiska centralbyrån, så det är inte någon som har snutit dem ur näsan. Det är fakta som presenterades under förra året, och de gäller 2017. Fakta är fakta, även för en vänsterpartist.

Anf. 28 ALEXANDER
CHRISTIANSOON (SD):

Fru talman! Arbetsmarknadspolitiken måste givetvis få kosta pengar. Investeringar är bra och måste göras på både kort och lång sikt, men de måste också stå i proportion till den avkastning man får av dem.

Vi ställer oss bakom det som sker genom januariöverenskommelsen, men vi vill också varna för de konsekvenser som finns runt hörnet om man inte gör detta på rätt sätt. Därför gläder det mig att höra statsrådet Ylva Johansson säga att personer som bor på landsbygden fortfarande kommer att ha service, kunna boka möten och få personlig handledning.

Nedskärningar på lokalkontoren på mindre orter skulle få enorma konsekvenser, inte minst för de funktionsnedsatta som har svårt att tillgodogöra sig de webbverktyg som är framtiden. Vi skulle hellre se nedskärningar i storstadsregionerna, för där finns både närvaro av privata aktörer och bättre beredskap.

Vi vill se privata aktörer ta över delar av förmedlingen. Vi vill även att kommunernas ansvar ska bli större vad gäller kontakten mellan utbildning och näringsliv. Vi tror att kommunerna har bättre kunskap om sitt lokala näringsliv. Vi vill också utreda om det ska finnas en gemensam ersättningsmyndighet för utbetalning av ersättningar – detta för att få en bättre transparens. Vi tycker även att kommunerna ska ta ännu större ansvar för vuxenutbildningen. De har ju redan ansvaret för den, så det är logiskt.

Anf. 29 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag tänkte använda denna andra del till att prata lite om de problem som vi kommer att ha nu i samband med reformen av Arbetsförmedlingen, som flera har tagit upp.

Sanningen är den att flera av de föregående talarna har rätt. Vi har ett problem med den M-KD-budget som antogs i riksdagen, där vi avstod därför att vi tror att detta är helt fel sätt att göra det på. Om man ska göra om Arbetsförmedlingen måste man ha en färdig plan så att alla vet vad de kan gå efter, inte bara stora besparingssiffror som sedan måste uppnås. Därav kommer de problem som vi har nu när vi har börjat i helt fel ände. Det gäller de plötsliga nedskärningarna på flera olika ställen.

Samtidigt har vi ett problem med att Arbetsförmedlingen själv har visat en väldigt märklig prioritering. När vi gör en sådan här reform och fristående aktörer ska finnas i hela landet måste vi ju ha lokal närvaro där. Man måste kunna boka möten i sin egen kommun för att myndigheten ska kunna möta en; det är ju för att komma närmare de arbets sökande som vi gör detta. I stället har Arbetsförmedlingen – det stämmer faktiskt – fortsatt med en centraliseringsplan och en nedläggningsplan som inte ligger i linje med januariavtalet. Därför har vi gjort det som statsrådet påpekade: Vi har tvingat dem till konsekvensanalys och till alternativ.

Besparingen på små kontor är bara några promille av Arbetsförmedlingens budget. Det är inte ens speciellt effektivt för att göra några besparingar eller föra över resurser till användning av privata förmedlare. Tvärtom lägger det sig i vägen. Detsamma gäller besparingar på insatser för personer med funktionsnedsättning, vilket inte heller är en riktig prioritering inom myndigheten.

Man kan faktiskt tycka i det här fallet att båda kan finnas.

Anf. 30 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadsutredningen konstaterade att kommersiella aktörer inte är mer effektiva än offentliga. I Storbritannien, där man har privatiserat, har problemen blivit så stora att man rullat tillbaka viktiga delar. I Australien, som Centern gillar att lyfta fram, varnar många för att systemet leder till diskriminering av utsatta grupper. Inte ens den tankesmedja som Martin Ådahl själv startade finner något stöd för att det skulle bli mer effektivt med kommersiell arbetsförmedling.

Jag måste därför fråga: Hur mycket värderar man inom Centerpartiet fakta och erfarenhet i relation till klockartro på marknadens magi?

Anf. 31 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Det är väldigt enkelt. När man har den här typen av fristående aktörer som betalas efter resultat undviker man de problem som du just nämnde, Ali Esbati. Om man betalar bara för att ta sig an folk som arbetslösa får man de problem man har haft historiskt sett när man har lagt ut det. Däremot har man i Australien och på de ställen där man har gjort det rätt bara betalat efter resultat.

Vi har precis som Fores studie, precis som all forskning som vi har baserat detta på och precis som OECD:s studie utgått från de resultatbaserade modellerna, som levererar resultat.

Anf. 32 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Olika typer av modeller för att ta in kommersiella aktörer i detta sammanhang har prövats väldigt närliggande det som nu blir resultatet.

Resultaten vet vi konkret vad de blir – vi kan följa dem. Det blir jättebra för en del av dessa bolag men inte särskilt bra för viktiga grupper av arbetssökande. Ändå väljer Centerpartiet att tuta och köra. Det är detta som är problemet, och jag tror att det beror på att man helt enkelt inte bryr sig särskilt mycket om vad som händer med de människor som är arbetslösa.

Anf. 33 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Det är ju för de arbetslösa som vi gör detta! Om du hade läst på om dessa modeller, Ali Esbati, och verkligen gått igenom resultaten hade du sett att i Australien halverades arbetslösheten som en del av detta. Det har levererat resultat per krona som inte ens går inte att jämföra med de gamla byråkratiska lösningar som man övergav därför att de inte fungerade.

Jag är ledsn, Ali, men det går inte att köra med vänsterpartistiska talepunkter om marknaden och hitan och ditan. Om man har en resultatbaserad modell fungerar det, men om man gör det på helt fel sätt, så som man har gjort på vissa ställen, fungerar det inte. Vi har gått på det som fungerar och som Fores rekommenderar.

Anf. 34 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag vill bara, apropå den tidigare diskussionen, säga att jag inte räknade med Liberalerna i det blåbruna blocket, men jag noterar att det var där det landade tyngst.

Det har apropå denna debatt sagts en del om hur men inte så mycket om varför. Jag tror att det blir svårt att förstå ivern att skapa kaos i och ödelägga AF:s verksamhet om man inte ser de starka ekonomiska intressen som finns i frågan. Det är lukrativt att kunna köra ned kommersiella sugrör i de offentliga pengapåsarna. Vi ser denna utveckling på flera områden: vård, omsorg, skola och assistans, eller när managementkonserter går i väg med miljardvinster från bygget av Nya Karolinska samtidigt som det inte finns pengar till att fixa personalens omklädningsrum. Det är i detta sammanhang som ivern att privatisera arbetsmarknadspolitiken måste ses.

Vi kan se på vilka intresseorganisationer det är som har varit mest aktiva i att först teckna en falsk bild av AF:s verksamhet och sedan försöka sälja in politiska förslag som lägger till rätta för överföring av miljarder skattekonor. För oss i Vänsterpartiet är det viktigare att slå vakt om möjligheterna till en modern, progressiv arbetsmarknadspolitik som kan bidra till att rusta människor för en föränderlig arbetsmarknad med hänsyn till deras olika och föränderliga förutsättningar och som kan hjälpa fram en rymligare, mer produktiv arbetsmarknad.

Fru talman! Det har tyvärr inte blivit så mycket tydligare i dag hur regeringen och dess mer eller mindre liberala politikleverantörer har tänkt sig att den stora omläggningen av AF ska landa. Detta tycker jag är oansvarigt. Om man inte lägger om kursen kan vi tyvärr räkna med mer skandaler med missbruk av skattepengar, sämre service för personer som i dag står långt ifrån arbetsmarknaden och kostnader som vältras över på kommunerna.

Räkna med att Vänsterpartiet kommer att följa upp denna politik och arbeta för att den ska förändras!

Anf. 35 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag måste fråga här i kammaren hur Vänsterpartiet egentligen tänker sig att man ska få ordning på den byråkrati som i många år inte har levererat. Ska vi fortsätta precis som vi har gjort förut, eller ska vi titta på de länder som faktiskt har nått resultat och som har använt pengarna så att arbetslösa kommer i jobb på ett helt annat sätt än i Sverige?

Anf. 36 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag använde ganska mycket av mitt inlägg både denna gång och förra gången till att förklara hur vi ser på arbetsmarknaden och hur den borde utvecklas.

När det gäller de länder som Martin Ådahl nämnde försökte jag säga att i Storbritannien, där detta har prövats längst, är resultaten så katastrofala att man till och med under nuvarande högeradministration har börjat rulla tillbaka flera av förslagen. När det gäller Australien kunde vi nyligen läsa hur fackliga organisationer nämner att den metod som man har är både diskriminerande och delvis rasistisk.

Anf. 37 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Alltid dessa extrema överord som man får höra så fort Vänsterpartiet ska uttala sig om saker! Nu kom tydligen rasism in i bilden också. Sanningen är den att dessa båda länder har haft lägre arbetslöshet och bättre resultat per arbetssökande än vad vi har haft och att de har levererat på ett helt annat sätt trots att de har haft tuffa situationer ekonomiskt.

Vad som är helt solklart och som Ali Esbati måste ta in är varför han är mer förtjust i AF:s byråkrati än i att göra vad som behövs för de arbetslösa så att det blir leverans på resultat.

Anf. 38 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det var inte jag som använde ordet rasism, utan jag citerade från kritik som har framförts mot den australiska modellen från organisationer och personer i Australien. Martin Ådahl bad mig kommentera de länder som han tycker är effektiva och bra. Jag konstaterade att fakta tyder på motsatsen, och då blev Martin Ådahl ledsn och arg.

Jag tror att vi kommer att få återkomma till denna debatt fler gånger med fler fakta.

Anf. 39 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Jag har en stor förståelse för att en omläggning skapar oro bland myndighetens medarbetare och att detta får negativa konsekvenser för många enskilda anställda.

Vi står för vår budget. Dock anser vi att Arbetsförmedlingens ledning har fattat beslut som har varit oproportionerliga och överilade.

Vi ser en stor effektiviseringspotential i Arbetsförmedlingens verksamhet, och vi valde därför att göra andra prioriteringar i vårt budgetförslag. Nu hoppas jag att regeringen också börjar stå för sina prioriteringar. Bästföredatumet för att skylla på M-KD-budgeten borde ha utgått i och med vårändringsbudgeten. Men det passar inte att stå för den, utan man vill fortsätta använda en retorik som inte är alldeles hederlig.

Vi kristdemokrater har länge förespråkade en konkurrensutsättning men vet också att det behövs en struktur och tydliga regelverk för att man ska kunna styra mot god kvalitet. Omläggningen av Arbetsförmedlingen ska ske under former som gör att marknaden för privata aktörer sakta öppnas upp för fler.

För oss har det varit viktigt att fler än de stora jätterna ska kunna matcha och förmedla jobb. Den lokala kännedomen har stor betydelse. Därför anser vi att ideella krafter, socialt integrerade företag och mindre förmedlare med lokal anknytning också ska få utrymme att bidra. Jag noterar att regeringen nu är beredd att gå ännu längre när det gäller privata aktörer.

Den omläggning som nu ska ske av Arbetsförmedlingen, fru talman, är mycket viktig. Jag ser med tillförsikt på förutsättningarna att den kanske största omställningen av en myndighet ska ske genom en partikonstellation med vitt skilda åsikter om Arbetsförmedlingens problem och framtid.

Anf. 40 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! I förra veckan tog riksdagen ställning till ett betänkande om samlad struktur för tillhandahållande av lokal statlig service. Där reserverade sig Kristdemokraterna till och med, eftersom de ville gå längre. De skrev att ”de viktigaste statliga aktörerna och myndigheterna, främst polisen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, ska finnas i princip i alla kommuner”.

Jag vill fråga Sofia Damm hur hon själv tycker att KD:s budget bidrog till detta.

Anf. 41 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Tack, Ali Esbati, för möjligheten att få svara på den här frågan!

I mitt anförande betonade jag just att jag tycker att Arbetsförmedlingens ledning har agerat alltför överilat när det gäller nedläggningen av lokala kontor. Möjligt har man gjort det då man vet att det slår hårdast där mot ett av samarbetspartierna, Centern, och dess landsbygdsfokus. Jag tycker att det har varit fel. Man måste i lugn och ro se vilka förutsättningar som finns i de olika kommunerna.

Anf. 42 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag har ändå lite svårt att se hur en jättestor neddragning skulle leda till att man kan undvika att lägga ned en massa kontor runt om i landet. Det gäller särskilt då vi i arbetsmarknadsutskottet explicit och innan beslutet fattades fick reda på att detta kunde bli en av konsekvenserna.

Anf. 43 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Enligt generaldirektören ska detta utredas, och han säger dessutom att det hela inte kommer att träda i kraft förrän om ett till två år framåt i tiden. Läser man verkligen vår budget från 2019 på rätt sätt om svaret blir att man måste lägga ned lokalkontor? Jag tycker inte det.

Anf. 44 GULAN AVCI (L):

Fru talman! Jag noterade, Ali Esbati, att du inte menade Liberalerna i ditt inledningsanförande. Men jag tycker ändå att den här debatten är så pass viktig att den kräver en viss anständighet. Vi måste låta bli att tilltala varandra på ett förminskande sätt.

Vad vi nu har att debattera och diskutera är hur Arbetsförmedlingen ska reformeras. Det är otroligt viktigt att vi gör det så att det blir långsiktigt bra, även för de arbetssökande. De får i dag inte den hjälp de behöver eftersom vi har en förmedling, en myndighet, som inte klarar av sitt uppdrag att se till att arbetssökande kommer i arbete.

Det är klart att det finns en oro. Jag tycker att det är bra att vi alla ger uttryck för den, för den är befogad. Hur ska vi se till att det finns en närvaro i landet där arbetssökande som kanske inte klarar av det digitala verktyget också får rätt till en fysisk kontakt med en arbetsförmedlare?

Det är i ljuset av dessa problembeskrivningar som vi – regeringspartierna, Liberalerna och Centerpartiet – har kommit fram till att det behövs ett tydligt underlag för att vi ska kunna få en sådan analys. Annars riskerar vi att kasta ut barnet med badvattnet.

Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för bra och konstruktiva diskussioner i de förhandlingar som har skett. Jag vill också tacka alla dem som har ingått i dessa förhandlingar. Vi har kunnat lägga fokus på det som är nödvändigt för att genomföra dessa förändringar.

Det är klart att Arbetsförmedlingen också i fortsättningen ska ha huvudansvaret för den statliga arbetsmarknadspolitiken. Men det innebär att man får en ny funktion med kontroll, uppföljning och ansvar för det nya ersättningssystemet, medan matchningsverksamheten ska ut till externa aktörer så att vi får en verksamhet som innebär att fler arbetssökande kommer i arbete.

Detta är otroligt viktigt. Vi kommer att följa processen väldigt noga för att vi ska få en förmedling som går i rätt riktning.
(Applåder)

Anf. 45 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! Vi i Miljöpartiet ser att vår roll i denna debatt är att vara en blåslampa för det hållbara perspektivet. Arbetsförmedlingens framtid, så som den formuleras i januariavtalet, innebär onekligen en stor omställning för den svenska arbetsmarknaden. Vi måste på ett ansvarsfullt sätt hantera den oro som såväl arbetssökande som personal på myndigheten känner inför denna reform. Svensk arbetsmarknadspolitik måste på allvar ta hänsyn till människors välmående.

En ledstjärna i Miljöpartiets arbetsmarknadspolitik är att skapa bättre balans mellan arbete och fritid. Människor måste få mer makt över sin tid. Arbetstiden behöver vara mer flexibel för människors olika behov och livsfaser. Vi vill ge människor möjlighet till utvecklingstid. Den som vill uppdatera sin kompetens genom att utbilda sig, prova på ett annat jobb eller starta ett eget företag ska kunna göra det. Samtidigt ska en vikarie gå in och göra den lediga personens jobb. På detta sätt gagnas fler. Detta är ett konkret grönt förslag för en mer hållbar arbetsmarknad som tar hänsyn till individens behov och drömmar och som ger fler tillgång till arbetsmarknaden.

Fru talman! Dagens arbetsmarknad är uppbyggd för att ständigt öka tillväxten. Men det finns många saker som gör oss mycket lyckligare än att arbeta och konsumera mer. Mitt parti vill bygga en hållbar framtid att längta efter, en framtid som varken sliter ut människan eller planeten. Hållbarheten är grunden att utgå från i varje reform. Ekonomin måste följa ekologins ramar, av den enkla anledningen att det motsatta i det långa loppet är omöjligt.

Anf. 46 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Innan arbetsmarknadsutskottet och riksdagen fattade beslut om budgeten för Arbetsförmedlingen var Arbetsförmedlingens generaldirektör inbjuden att redogöra för konsekvenserna. Han redogjorde för konsekvensen att 4 500 personer skulle komma att varslas. Ändå fattades detta beslut. Det känns dock inte riktigt som att man tar ansvar för sina egna beslut när man i detta läge önskar sig en lugnare takt.

Nu är det dock jag som är ansvarig och som är arbetsmarknadsminister. Det är jag som är ansvarig för de beslut som vi tar nu. Vi är nu inne i en stor reformering av Arbetsförmedlingen. Den kommer att leda till att vi får en väl fungerande arbetsmarknadspolitik, även om det blir en annan modell än vad som har varit tidigare.

Vi ska fortsätta att ha ett statligt ansvar för arbetsmarknadspolitiken, men rustning och matchning ska utföras av andra aktörer. Det innebär naturligtvis att det i framtiden kommer att behövas färre arbetsförmedlare som är anställda på Arbetsförmedlingen. Det innebär också ett tydligt och annorlunda uppdrag.

Vi kommer att behöva återkomma till detta ämne, men jag vill tacka för dagens debatt.
(Applåder)

Den aktuella debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 12 april justerades.

§ 3 Meddelande om aktuell debatt med anledning av Klimatpolitiska rådets rapport

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Vänsterpartiets riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt med anledning av Klimatpolitiska rådets rapport anordnas *fredagen den 10 maj kl. 9.00*.

Från regeringen skulle miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till riksdagen

Begäran om aktuell debatt

Med anledning av Klimatpolitiska rådets rapport

Klimatpolitiska rådet är en del av Sveriges klimatpolitiska ramverk. Rådets uppdrag är att utvärdera hur regeringens samlade politik är förenlig med de klimatmål som riksdagen och regeringen har beslutat. Arbetet ska redovisas i en årlig rapport. Rådet har i mars 2019 presenterat sin första rapport. Granskningsrapporten genomlyser den samlade politikens utformning i förhållande till klimatmålen. I rapporten presenteras ett antal övergripande observationer och rekommendationer. Därutöver har rådet i denna rapport valt att ytterligare fördjupa utvärderingen av politikens påverkan på klimatmålet för inrikes transporter.

De globala utsläppen ökar fortfarande. Betydande klimatrisker för människor och miljö uppstår redan vid 1,5 graders global uppvärmning och riskerna stiger ytterligare med tilltagande global uppvärmning. Rapporten konstaterar att minskningen av utsläpp i Sverige har bromsat in och 2017 var tredje året i rad som utsläppen minskade med mindre än 1 procent. Takten är alldeles för långsam för att ligga i linje med klimatmålen till 2030, 2040 och 2045. Minskningstakten skulle behöva accelerera till mellan 5 och 8 procent per år, enligt rådet.

Målet till 2030 är starkt beroende av utvecklingen i transportsektorn eftersom inrikes transporter svarar för hälften av dessa utsläpp i dag. Transportsektorns betydelse för den svenska klimatomställningen understryks även av att det är den enda sektorn med specifikt sektormål. Målet innebär att utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast till år 2030 jämfört med 2010. Nuvarande förutsättningar och beslut bedöms dock endast minska utsläppen med 35 procent jämfört med 2010. Preliminära siffror från Trafikverket indikerar därutöver att växthusgasutsläppen från inrikes transporter ökade under 2018. För att denna negativa trend ska kunna brytas i tid föreslår Klimatpolitiska rådet i rapporten en mängd rekommendationer som är både övergripande och inriktade på fossilfria transporter.

Regeringen ska under 2019 presentera en fyraårig klimathandlingsplan. Med anledning av Klimatpolitiska rådets rapport begär Vänsterpartiet att en aktuell debatt ska hållas i riksdagen. Detta för att ge riksdagen möjlighet att, innan regeringen presenterar en klimathandlingsplan, diskutera de rekommendationer som ges i rapporten för att Sverige i tid ska genomföra nödvändiga åtgärder för att uppfylla det klimatpolitiska ramverk som antagits med mycket bred majoritet av riksdagen. De världsomspännande skolstrejkerna för klimatet har därutöver kraftigt stärkt engagemanget för att politiska åtgärder skyndsamt ska vidtas för att uppnå nödvändiga utsläppsminskningar.

Stockholm den 28 mars 2019

Mia Sydow Mölleby

gruppledare för Vänsterpartiet

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2018/19:214

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:214 Kommunala åtgärder för återvändande IS-terrorister av Henrik Vinge (SD)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2019.

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang för Sr Hallengren.

Stockholm den 2 maj 2019

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2018/19:215

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:215 Trygga familje- och jourhem

av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2019.

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang för Sr Hallengren.

Stockholm den 2 maj 2019

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet:

RiR 2019:13 Grundsärskolans kunskapsuppdrag – styrning, stöd och uppföljning

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2018/19:118 till finansutskottet

Motioner

2018/19:3085, 3094 och 3097 till finansutskottet

2018/19:3092, 3093, 3095 och 3096 till finansutskottet

2018/19:3093 (yrk. 2) till konstitutionsutskottet

§ 7 Svar på interpellation 2018/19:193 om Sveriges förhållningssätt till EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik

Anf. 47 Försvarsminister PETER

HULTQVIST (S):

Fru talman! Pål Jonson har frågat mig om Sveriges förhållningssätt till EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, GSFP, och efterfrågat svar på följande frågor:

Vilka länder avser jag och regeringen att intensifiera samarbetet med inom ramen för GSFP när Storbritannien lämnar EU?

Varför deltar Sverige endast i 4 av de 34 Pescoprojekt som lanserats?

Hur avser jag och regeringen att finansiera kostnaderna för det svenska bidraget till Europeiska försvarsfonden?

Jag vill inleda med att understryka att regeringen stöder ett starkt säkerhets- och försvarssamarbete inom EU, vilket är viktigt för att möta utmaningarna för den europeiska säkerheten och för att Europa ska ta ett ökat ansvar för sin egen säkerhet. Den gemensamma målbilden för EU:s säkerhets- och försvarssamarbete är att utveckla en bättre samlad europeisk försvarsförmåga samt att unionen ska kunna genomföra hela spektrumet av civila och militära krishanteringsinsatser. Sverige bidrar aktivt till detta.

Inom ramen för EU:s säkerhets- och försvarssamarbete har regeringen kontinuerligt verkat för ett fortsatt samarbete med strategiska partner för att stärka europeisk säkerhet och förmåga. I de pågående förhandlingarna om de generella villkoren för tredjelandsdeltagande i Pescoprojekt verkar regeringen fortsatt för ett flexibelt och pragmatiskt förhållningssätt.

Den transatlantiska länken är grundläggande för säkerheten i Europa, och regeringen understryker vikten av att EU:s politik måste sträva efter att bevara och vårda relationen med Nordamerika och andra relevanta partner. EU:s säkerhets- och försvarssamarbete ska vara ömsesidigt förstärkande och komplementärt med Nato och andra regionala, multilaterala och bilaterala samarbeten.

Regeringen har också understrukit att den gemensamma ambitionen mot ett mer handlingskraftigt EU även fortsatt ska bedrivas på mellanstatlig basis och respektera medlemsstaternas roll i beslutsfattandet. Försvarsinitiativen ska utvecklas i samklang med nationella prioriteringar och nationell lagstiftning.

Pål Jonsons första fråga gäller vilka länder som Sverige kommer att intensifiera samarbetet med inom ramen för GSFP när Storbritannien lämnar EU. Det är sakfrågans innehåll som styr vilka länder som Sverige samarbetar med. Vi har en grundläggande samsyn med många medlemsländer om hur GSFP bör utvecklas. Sverige samarbetar därmed med en bred palett av länder i olika sakområden inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarssamarbete. Regeringen lägger fortsatt stor vikt vid att säkerställa ett nära samarbete mellan EU och Storbritannien på det säkerhets-

och försvarspolitiska området, oavsett om Storbritannien är medlem i EU eller inte.

Pål Jonsons andra fråga gäller Sveriges deltagande i Pescoprojekt. Samtliga 34 Pescoprojekt har analyserats av Regeringskansliet. Försvarsmakten och Försvarets materielverk har lämnat yttranden om det svenska projektdeltagandet. Slutsatsen från dessa beredningar är att fokus för närvarande framför allt ska ligga på de tre Pescoprojekt Sverige deltar i och genomförandet av dessa samt på att driva det svensk-franska Pescoprojektet EU Test and Evaluation Centres. Detta utesluter inte att deltagande i andra projekt kan bli aktuellt framöver. Majoriteten av projekten är fortfarande i ett inledande skede. Regeringen fortsätter att, tillsammans med berörda myndigheter, följa utvecklingen av projekten.

Den sista frågan gäller finansieringen av kostnaderna för det svenska bidraget till EDF, Europeiska försvarsfonden. Det är sannolikt först under slutet av året eller nästa år som försvarsfondens budget fastställs. Det sker inom ramen för de övergripande förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram. Riksdagen har beslutat om principer som innebär att när ett beslut på EU-nivå föranleder en ökning av den svenska EU-avgiften ska ökningen finansieras genom en utgiftsminskning på det utgiftsområde till vilket EU-åtgärden kan hänföras. Utgifterna för Europeiska försvarsfonden kommer att finansieras inom ramen för statsbudgeten.

Anf. 48 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för ett långt och utförligt svar på min interpellation, även om jag har en del synpunkter på innehållet i svaret.

Det finns starka skäl att debattera EU:s säkerhets- och försvarspolitik, dels med tanke på det kommande Europaparlamentsvalet, dels framför allt med tanke på att detta är ett politikområde som utvecklats mycket snabbt under de senaste två åren. För ett år sedan sa EU:s höga representant Mogherini att EU hade gjort mer framsteg inom försvarspolitiken under de senaste tio månaderna än under de senaste tio åren. Jag är beredd att dela den analysen. Rätt utformat kan det här politikområdet lämna viktiga bidrag för att stärka den svenska försvarsförmågan, tror jag.

Fru talman! Jag noterar att försvarsministern i svaret säger att ”den transatlantiska länken är grundläggande för säkerheten i Europa” och att ”EU:s politik måste sträva efter att ... vårda relationen med Nordamerika” och Nato. Jag delar helt den uppfattningen från försvarsministern. Den transatlantiska länken och Nato är kanske viktigare än någonsin sedan det kalla krigets slut.

Jag gör dock en annan analys än försvarsministern av hur Sverige ska stärka den transatlantiska länken. Det främsta uttrycket för den länken är ju Nato, som tillgodoser den militära närvaron från USA i Europa. Om vi på allvar vill ta ansvar och stärka den transatlantiska länken borde vi bli fullvärdiga medlemmar av Nato. Nu är detta dock till del en annan debatt. Jag vill

också säga att jag uppskattar försvarsministerns engagemang för att stärka det bilaterala samarbetet med USA. Men det finns skiljelinjer mellan oss här.

Fru talman! Försvarsministern säger i svaret att ”det är sakfrågans innehåll som styr vilka länder som Sveriges samarbetar med” inom EU:s försvarspolitik. Det för lite grann tankarna till den brittiska utrikesministern Palmerston, som en gång sa att Storbritannien inte har några permanenta vänner utan bara permanenta intressen. Men sanningen är ju den att Storbritannien har varit en mycket nära vän till Sverige inom EU:s försvarspolitik under ett långt antal år. Om Storbritannien lämnar unionen måste vi självklart hitta andra strategiska partner som delar vår värdegrund för hur EU ska utvecklas. Annars kommer nämligen EU att utvecklas åt fel håll i våra ögon.

Vi har sett några oroande exempel på detta under det senaste året. För det första talar Frankrike och Storbritannien allt oftare om att man ska skapa en Europaarmé. Det tror jag inte är någonting som Sverige är villigt att ställa sig bakom. För det andra kommer ökade krav på att EU ska stärka sin strategiska autonomi gentemot Nordamerika och USA. Det är inte heller någonting som ligger i vårt intresse, eftersom vi vill säkra en stark militär närvaro av USA i vår del av Europa. För det tredje har EU:s försvarssamarbete med länder som Norge, USA och eventuellt Storbritannien inte utformats så inkluderande som Sverige skulle vilja.

Jag vänder mig därför lite grann mot försvarsministerns uppfattning att Sverige främst ska ha en sakbaserad politik och göra upp med olika länder från fall till fall. Framför allt ifrågasätter jag om den har varit speciellt framgångsrik under det senaste året, baserat på hur EU:s försvarspolitik har utvecklats. I stället tror jag att vi behöver jobba väsentligt mer långsiktigt tillsammans med medlemsländer inom EU som har en samsyn med Sverige: länder som till exempel Polen, Estland, Lettland, Litauen och Holland, som delar Sveriges atlantistiska synsätt på det här politikområdet.

Jag vill därför fråga försvarsministern hur han ser på de problem som jag nämnde: för det första en utveckling mot en europeisk armé, för det andra strategisk autonomi och för det tredje att samarbetet inte blir så inkluderande som Sverige vill. Jag undrar också hur han ser på förutsättningarna för att hitta nya långsiktiga strategiska partner efter att Storbritannien lämnat unionen. Jag uppfattar att Sverige tyvärr har haft svårt att orientera sig inom EU:s säkerhets- och försvarspolitik post-brexite.

Anf. 49 Försvarsminister PETER
HULTQVIST (S):

Fru talman! Samarbete med nordiska och baltiska länder är en självklarhet och pågår också i dag. Det är någonting som kan diskuteras inom ramen för det nordiska samarbetet men även inom ramen för Nordefco och den baltiska koppling som finns till Nordefco. Detta kan vara en plattform för hur vi sedan agerar i

olika sammanhang internationellt. Vi har även ett samarbete inom ramen för Northern Group, där flera länder som är med i EU ingår.

Det finns plattformar som gör att vi har naturliga samsamarbetsytor. Men att utgå från sakfrågan är inte så dumt. Man kan se till den hårda kampanj och det tydliga arbetet vi har bedrivit exempelvis om att tredjeländ ska få delta i Pescoprojekt också i förhållande till Europeiska försvarsfonden. Genom att vi har varit tydliga och konsekventa har det lett till att vi har fått stöd från många olika håll. Hade vi inte haft en uthållig uppfattning i sak som vi också hade orkat driva hade det inte blivit på det sättet.

Detta är någonting som det har varit oerhört viktigt att vara väldigt aktiv i. Vi har både brittiska och amerikanska intressen i svensk försvarsindustri. Här handlar det om att få till stånd system som erbjuder lika möjligheter för alla stater och företag och att konkurrensen inte snedvrids. Därför är tredjeländsmöjligheten väldigt viktig. Här har vi nått viss framgång.

Vi kommer att vara aktiva och bevaka den här typen av frågor även i framtiden. Utan en konsekvent koncentrerings på just sakfrågan tror jag aldrig att vi hade fått stöd från andra i det sammanhanget. Det kan vara rätt så bra att veta vad man vill och vara rätt så tydlig om det och våga sätta ned foten ordentligt i sammanhanget. Det är *ett* resultat och *ett* förhållningssätt.

Ska man sedan titta vidare på frågan om hur vi har jobbat är de projekt som vi nu deltar i – Medical Command, Military Mobility, stöd till EU:s internationella insatser på Pescosidan och att vi har projektet i Vidsel om Test and Evaluation som vi gör tillsammans med Frankrike och en fransk testarena – sådant som vi har kommit fram till via ett samarbete med Försvarsmakten. Vi har kommit fram till att det är områden med en typ av kvalitet som är viktig för oss att utveckla.

Vi har mer sett till att det är viktigt att i nuläget åstadkomma kvalitet i de sammanhangen. Det är många andra länder som ligger på ungefär den nivån när det gäller antalet projekt. Vi är öppna för att gå in i nya projekt i framtiden. Det kommer vi att göra. Men det ska vara sådant som vi ser att vi kan få en nytta för.

När det sedan gäller EU:s fortsatta utveckling är regeringens ståndpunkt när det gäller Europaarmé, Europahögkvarter och sådant väl känd. Vi är inga anhängare av den utvecklingen. Vi ser samarbetet som mellanstatligt och tycker att det är väldigt viktigt att det utgår från de enskilda medlemsstaternas behov. Det stämmer också överens med vår linje att EU inte är att betrakta som en federation utan just ett mellanstatligt samarbete.

Det är vad vi utgår ifrån. När det gäller ekonomin ser vi budgetrestriktivitet som väldigt viktig.

Anf. 50 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tycker att försvarsministern har gjort ett bra jobb med att hålla försvarsutskottet informerat om den här frågan. Det vill jag säga först. Men jag delar nog inte uppfattningen att vi har varit så fram-

gångsrika. Försvarsministern har varit i utskottet i december och redogjort för att Sverige har fått backa ett antal positioner kopplat till hur inkluderande tredjeländ ska vara. Det kan säkert finnas många skäl till det. Men vår förmåga att bygga politiska allianser med så kallade like-minded countries är väldigt viktig för att vi ska nå framgång.

Fru talman! Det finns nog inget annat land i förhållande till sin storlek som borde ha så goda förutsättningar att forma EU:s försvarspolitik som just Sverige. Sverige är det enda land som har deltagit i alla militära och civila krishanteringsinsatser som EU har genomfört. Vi har varit ledande på att utveckla EU:s civila krishanteringsförmåga. Vi har starka och internationellt erkända forskningsmyndigheter som FOI och FMV. Vi är ett av en handfull länder i världen som kan bygga stridsflygplan, ubåtar och väldigt avancerade stridsfartyg. Det finns inget annat land i världen med 10 miljoner invånare som har en förmåga att göra det

Fru talman! Det finns samtidigt heller inget annat land inom EU som har varit så återhållsamt när det gäller att delta i Pescoprojekten som just Sverige. Sverige sticker ut i den kretsen. Det tycker jag är anmärkningsvärt mot bakgrund av den höga ambition som försvarsministern hävdade i svaret att regeringen har för att delta i EU:s försvarssamarbete.

Fru talman! Att vi inte deltar i lika många projekt som till exempel Italien, Frankrike och Polen kanske inte är så konstigt. De deltar i 20 projekt. Men det finns andra länder som är ungefär lika stora som Sverige som är väsentligt mer engagerade i Pescoprojekten. Portugal och Belgien deltar i 17 projekt, Ungern deltar i 16 projekt, Finland deltar i 11 projekt, Rumänien och Cypern deltar i 8 projekt och Sverige som sagt i 4 projekt. Det är trots att vi har en militär förmåga och en försvarsindustriell förmåga som är väsentligt starkare än de länder jag nyss nämnde.

Fru talman Det är givetvis lite trubbigt att bara nämna antalet projekt utan att diskutera formen och deras innehåll, och det inser jag. Men det ger en bild av Sveriges ambitioner inom EU:s försvarspolitik. Det riskerar att skapa vissa nackdelar för Sverige att vi inte är så aktiva i Pescoprojekten.

För det första kommer Pescoprojekten att finansieras av EU:s försvarsfond. Sverige kommer sannolikt att betala in 800 miljoner i försvarsfonden. Den fonden ska användas för att delfinansiera projekten efteråt. Det innebär att vi betalar in medel till fonden men att vi inte kan ta hem pengarna genom Pescoprojekten. Vi finansierar därigenom andra länders försvarsmakters militära uppbyggnad.

För det andra är det en konkurrensnackdel för svensk försvarsindustri att Sverige inte deltar i något av Pescoprojekten som har försvarsindustriell koppling. Sverige är faktiskt det enda land som inte har en försvarsindustriell koppling till sina Pescoprojekt.

För det tredje riskerar vi att tappa politiskt inflytande inom EU:s försvarspolitik. Sverige kan uppfattas som oengagerat på området eftersom vi inte vill vara

med och satsa på det permanenta strukturerade samarbetet.

Fru talman! Försvarsministern säger i svaret att Regeringskansliet har analyserat samtliga 34 projekt och att även Försvarsmakten och FMV har yttrat sig om projekten. Det är därför man har landat i att bara delta i 4 projekt. Samtidigt finns det en lång rad projekt som borde vara av intresse för Försvarsmakten. Det gäller till exempel telekrig, drönare, autonoma fordon och cybersäkerhetsfrågor.

Sverige har viktiga förmågor att delta i alla de projekten. Sverige är också en väldigt efterfrågad militär samarbetspartner inom försvarsindustriella sammanhang. När försvarsutskottet besökte Finland i november var den första frågan vi fick av finländarna: Kan inte Sverige och Finland göra ett gemensamt Pesco-projekt?

Jag vill ändå fråga försvarsministern om det inte är till nackdel för Sverige att vi sticker ut i de sammanhangen. Med tanke på att regeringen hävdar att man har så höga ambitioner i EU:s försvarspolitik och även i Pesco, borde vi inte helt enkelt vara engagerade i de projekten i samma omfattning?

Anf. 51 Försvarsminister PETER
HULTQVIST (S):

Fru talman! Man ska ha klart för sig att Pesco inte är något som har pågått särskilt länge. Vi tycker att det kanske är viktigare att vi ser till att åstadkomma någonting på ett antal områden än att börja vara med i allting samtidigt bara för att uppnå någon sorts statistiska positioner. Det kan möjligen duga för att använda i en del anföranden i riksdagen.

Utifrån den värdering som vi har gjort tillsammans med Försvarsmakten och FMV har vi hamnat på en nivå. Det är sådant som vi kan se att vi har en direkt nytta av och är direkt kopplat till hur vi ser situationen just nu. Vi lade ned en hel del jobb på att hitta ett projekt ihop med Frankrike, vilket vi också har gjort. Vi lanserar där ett eget projekt.

Vi är i början på en process. Jag har sagt att vi är öppna för att också gå in i andra projekt i framtiden. Jag vet inte om Pål Jonson riktigt förstår vilket oerhört arbete som har lagts ned på detta med tredjeländ. Det låter ungefär som att vi inte har varit ordentligt aktiva och att det som vi har gjort inte har spelat någon roll eller betytt någonting.

Vi har genomgående under förhandlingarna haft en väldigt tydlig linje om att man måste tillåta samarbete med tredjelandsaktörer. Det är för att man inte ska få en diskriminering av våra företag som har ägare utanför regionen. Regeringens ståndpunkt är att svenska industriföretag som har sina bolagsstyrelser i Sverige är avgörande för den svenska försvarsförmågan och är lika viktiga för europeisk säkerhet som sina heuropeiskt ägda konkurrenter.

I nuläget tillåter förordningen deras deltagande med vissa villkor, bland annat att staten garanterar att företagen har sina bolagsstyrelser i Sverige. Vi har ändå klarat av att se till att ha möjlighet för tredjeländ

i dessa sammanhang. Vi kommer att fortsätta att bevaka och driva det uthålligt. Men det är ett omfattande arbete som successivt har fått ett ökat stöd inom EU från en lång rad andra länder. Hade vi inte orkat driva det jobbet hade det inte varit samma kraft i processen över huvud taget. Här finns det mellan de europeiska intressenterna olika typer av uppfattningar.

Jag kan säga så här om jag ska vara lite kritisk mot oppositionen: Jag har egentligen inte upplevt något djupare intresse för tredjelandsfrågan eller något mer uttalat tydligt stöd för vår linje från er. Ni har i och för sig inte heller sagt att det är fel, men jag har inte upplevt något särskilt stort engagemang från er sida. Ni har mer koncentrerat er på att fundera på hur statistik för projekt och annat ser ut.

Jag menar att man måste lägga grunden för detta så att vi klarar de grundläggande frågorna för att kunna komma vidare. Det talas här om "oengagerat". Om du hade blick för hela det jobb vi har lagt ned på just denna fråga, som är en basic fråga, tror jag inte att du skulle använda den typen av ord.

Sedan tycker jag att det är bra att du säger att de statistiska hänvisningar du gör är ett mycket trubbigt instrument. Du använder det ordet. Det finns också en grupp med rätt många länder i fyra till sex projekt. Jag tror att man ska analysera och se till kvalitet och nytta och sedan se hur man kan göra detta så bra som möjligt för att därefter komma vidare. Sedan får vi se vilka projekt vi går in i.

Det är många värderingar som ska göras när det gäller både det ena och det andra projektet. Det är inte så lätt att man kan stå här och säga: Nu finns det ett projekt när det gäller telekrig, så självklart går vi in i det! Det krävs en helt annan typ av djup i den analysen av om det gynnar oss eller inte.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna om att vi talar genom talmannen här i kammaren.)

Anf. 52 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för debatten! Låt mig ta upp några av de saker som ministern lyfter.

Jag konstaterar bara att Sverige verkligen sticker ut i de här sammanhangen i förhållande till vår förmåga och våra ambitioner genom att vi deltar i enbart fyra av projekten. Det tycker jag är anmärkningsvärt. Jag konstaterar också att andra länder har gjort en annan analys och har väsentligt högre ambitioner när det kommer till att delta i projekten.

När det handlar om oppositionens engagemang för tredjeländ är det lika tydligt som försvarsministerns. Däremot sitter inte vi i en exekutiv position. Jag rekommenderar försvarsministern att till exempel ta del av våra ståndpunkts-pm och framför allt av de motioner som vi har väckt på området. Det är glasklart; vi vill naturligtvis stärka den transatlantiska länken ännu mer än försvarsministern genom att vi också vill att Sverige blir fullvärdig medlem i Nato.

Fru talman! Den sista punkten gällde finansieringen av försvarsfonden, som jag berörde. Som jag sa

tidigare kommer avgiften till försvarsfonden sannolikt att landa på ungefär 800 miljoner. Det är så mycket Sverige ska betala in till EU:s försvarsfond. Nu säger försvarsministern att detta ska finansieras inom statsbudgeten. Jag tror att det var få som var överraskade av detta besked.

Men min fråga gällde snarare om dessa medel, 800 miljoner, ska tas inom Försvarsmaktens befintliga ram för försvarsbudgeten eller om vi ska skjuta till extra medel för att finansiera försvarsfonden. Det är en rätt viktig fråga med tanke på att Försvarsmaktens ekonomi är hårt trängd och till del underfinansierad.

Om det blir så att regeringen skulle landa i att vi inte tillför några extra medel till Försvarsmakten för att delta i försvarsfonden kommer det att få ganska allvarliga konsekvenser för den svenska försvarsekonomin.

Fru talman! Jag vill därför avslutningsvis ställa just dessa frågor till försvarsministern: Kommer det att tillföras extra medel till försvarsfonden från andra politikområden, eller ska detta belasta den nuvarande försvarsbudgeten? Och vilka konsekvenser kan det i så fall få för Försvarsmaktens ekonomi?

Anf. 53 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det är inget anmärkningsvärt över våra Pescoprojekt, utan det är sådant som har tagits fram utifrån ordentliga analyser av vad det är för nytta och kvalitet i dessa sammanhang. Vi är öppna för att gå in i fler projekt. Det är inget anmärkningsvärt förhållningssätt.

Däremot tycker jag att det är lite lätt anmärkningsvärt – jag kan använda den formuleringen – att bara koncentrera sig på statistik och siffror och låta bli att diskutera innehåll för att sedan med viss lättvindighet föra upp ett antal rubriker för vad Sverige med något slags självklarhet skulle gå med i. Det finns många aspekter i att gå med i ett projekt. Det är inte så enkelt, och det fungerar inte så här i realiteten.

Sedan får ledamoten ursäkta mig, men jag har inte i något tydligt verbalt sammanhang, i debatter eller i diskussioner som har förts i utskottet märkt något djupare engagemang i tredjelandsfrågan från oppositionen. Sedan kanske ni har skrivit om detta någonstans; det må så vara. Men något djupare engagemang i sammanhanget uppfattar jag som sagt inte.

Vi, däremot, har lagt ned ett oerhört stort jobb på detta, precis som vi har lagt ned ett oerhört stort jobb på den transatlantiska länken. Den har vi fördjupat på ett sätt som ni över huvud taget under er regeringsperiod inte ens var i närheten av vare sig när det gäller idéer, tankar eller politisk vilja. Jag vill bara ha det sagt så att man har klart för sig att det har hänt en del saker här. Det är inte vi som har något slags senfärdighetshistoria att reda ut här.

Natodebatten skulle vi kunna ta i ett annat sammanhang eftersom jag bara har 17 sekunder kvar av min talartid.

När det gäller extra medel säger jag som jag sa i min inledning: Detta är en slutlig fråga för avvägning i statsbudgeten. Det är det svar ledamoten får i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2018/19:164 om obligatorisk medling vid separation

Anf. 54 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Angelica Lundberg har frågat mig om jag kommer att verka för att införa obligatorisk medling enligt Nordiska rådets rekommendationer.

Jag anser att det är angeläget att reglerna om vårdnad, boende och umgänge är utformade för att säkerställa barnets bästa. I de flesta fall är det bäst för barnet att föräldrarna kommer överens i frågor som rör barnet. Det är därför viktigt att det finns goda förutsättningar för att nå samförståndslösningar. Det är också viktigt att reglerna om samförståndslösningar utformas med omsorg. Det är nämligen inte alltid möjligt eller lämpligt att nå en överenskommelse. Så kan exempelvis vara fallet när det har förekommit våld i familjen.

Föräldrars möjligheter att nå en samförståndslösning är en fråga som har utretts av 2014 års vårdnadsutredning. Utredningen gör bedömningen att det finns utrymme för förbättringar av regelverket. Bland annat föreslås att föräldrar som överväger att inleda en tvist om barn först ska vända sig till socialnämnden för ett obligatoriskt informationsamtal. Utredningen lämnar också flera andra förslag som syftar till att förbättra vårdnadsprocessen och minska den risk för att barnet kommer till skada som långvariga konflikter innebär.

Utredningens betänkande bereds i Regeringskansliet. Betänkandet är omfattande, och många remissinstanser har yttrat sig. Frågan är viktig för regeringen, och vi avser att återkomma.

Anf. 55 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Pressen på småbarnsföräldrar i dagens samhälle är stor. Man ska ha rena barn i nya kläder, ett rent hem som liknar någonting ur en möbelkatalog och ny bil, gärna med matchande husvagn. Man ska åka till Mallorca en gång om året samtidigt som man ska hinna med att jobba heltid, ta barnen till simskola och fotbollsträning, laga näringsriktig mat med egenodlade grönsaker och baka eget surdegsbröd. Jag har i alla fall inte ännu sett någon motion om att utöka dygnets timmar, och det kan vara svårt att få allt att gå ihop.

Nu när regeringen, och faktiskt även EU, gärna vill gå in och peta i hur familjers vardag ser ut och i ett första steg bestämma hur vi ska ta ut vår föräldraledighet ökar såklart pressen ännu mer.

Under 2018 ägde nästan 25 000 skilsmässor rum i Sverige. Antalet skilsmässor har varierat under 2000-talet, men trenden har varit stigande. Hälften av alla

par separerar, och så många som 30 procent av föräldrarna i dag separerar när barnen är små. De som hamnar i kläm är förstas barnen.

Ett sätt att undvika en lång och utdragen process i domstol är att se till att föräldrarna kommer överens och dokumenterar sina beslut redan tidigt i separationen, innan konflikten blir för stor. Sverigedemokraterna har därför föreslagit obligatorisk medling som ett första steg för att om möjligt undvika att processen går vidare till domstol.

Nu har även Nordiska rådet kommit med rekommendationen att införa obligatorisk medling i alla de nordiska länderna. Skälen som man anför är desamma som Sverigedemokraterna har angett i sin kommittémotion, nämligen att på olika sätt och med alla till buds stående medel försöka minska den psykiska ohälsan hos barn och unga och minska både antalet och graden av allvar i konflikter mellan föräldrar.

Det är bra, fru talman, att Morgan Johansson och jag delar uppfattningen att reglerna ska utgå från barns bästa. Men jag måste ändå fråga mig varför statsrådet anser att det inte alltid är lämpligt att nå en överenskommelse kring vårdnad, boende och umgänge. Anser statsrådet att det är bättre att saken avgörs i domstol, eller tycker han kanske till och med att politikerna är bäst lämpade att avgöra vem som ska ha vårdnaden om ett barn, så som regeringen anser när det kommer till föräldraledigheten? Även om våld har förekommit i relationen är det väl av yttersta vikt att man så snabbt som möjligt når en överenskommelse – kanske i de fallen ännu viktigare, då en lång process i domstol troligtvis ökar lidandet för den part som är utsatt.

Systemet har funnits i Norge i nästan 20 år, och erfarenheterna därifrån är goda. Så varför tror regeringen att det inte skulle funka här? Anser Morgan Johansson att vi har större problem med våld i nära relationer här i Sverige än vad man har i Norge? Vad skulle det i så fall bero på?

Anf. 56 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Angelica Lundberg har rätt i att pressen på småbarnsföräldrar ofta kan vara väldigt stor. Det är just därför som vi socialdemokrater genom årtiondena har drivit fram en väldigt progressiv familjepolitik. Det är därför vi har drivit fram världens mest generösa föräldraledighet. Det är därför vi har drivit fram två, tre, fyra och fem veckors semester. Det är därför vi har drivit fram världens mest utbyggda barnomsorg i Sverige. Det är mot bakgrund av just detta: att göra det möjligt att förena familjeliv och arbetsliv och att göra tillvaron för småbarnsföräldrar bättre.

Det är också därför som vi under den här mandatperioden kommer att sätta en ny socialdemokratisk reform, nämligen det vi kallar familjeveckan, med ytterligare lediga dagar för småbarnsföräldrar.

Vad jag vet har Sverigedemokraterna nästan inte slutit upp kring någonting av all denna progressiva politik som vi har drivit fram, snarare tvärtom. Det är en

väldigt konservativ hållning som Sverigedemokraterna har.

Ju fler problem man kan lösa tidigt när man står inför en separation, desto bättre är det naturligtvis. Samtidigt vet vi att man i de allra flesta fall där man skiljer sig löser det konfliktfritt. Man sätter sig ned kring ett köksbord, och så resonerar man helt enkelt om hur man ska ha det framöver när man delat på sig. Så fungerar det i de allra flesta fall.

Sedan finns det naturligtvis situationer där man helt enkelt inte kan komma överens. Då är frågan: Ska vi ha ett system där samhället kallar in alla föräldrar som separerar till obligatoriska samtal, eller ska vi kanske fokusera på de fall där man riskerar att hamna i en tvist? Om vi ska kalla in alla föräldrar, alldeles oavsett om man löser alla problem på egen hand, rör det sig om tiotusentals separationer per år som vi behöver hantera – och det är i så fall socialtjänsterna vi talar om.

Det förslag som finns i utredningen fokuserar på just de fall där man kan riskera att hamna i en tvist. Då är utredningens förslag att innan man går till domstol för att försöka lösa dessa tvister ska man ha kallats till ett obligatoriskt informationssamtal, annars får man helt enkelt inte gå till domstol. Det är innebörden i förslaget.

Det är precis den lösningen vi nu tittar på. Vi har inte låst oss i sakfrågan än så länge, men jag tycker ändå att argumenten för en sådan lösning är ganska starka.

Sedan ställer Angelica Lundberg frågan vad det är för typ av ärenden där man inte kan hitta samförstånds lösningar och gemensam vårdnad. Ja, det kan exempelvis vara de fall där man behöver ha enskild vårdnad. Jag pekade på fall där det har funnits våld i familjen; det kan också handla om andra saker. Den ena parten har kanske genom egenmäktigt förfarande tagit med sig barnet, inte minst utomlands. I de fallen behöver man lösa det här väldigt snabbt. Då behöver man göra det genom ett beslut om vårdnad för den andra parten. Då kan man inte kalla till någon medling.

I Norge har de alldeles nyligen fått ett nytt regelverk på plats där det sägs att i de fall där det till exempel förekommit våld i familjen ska man inte kalla till sådan här medling. Man ska inte tvinga föräldrarna till det.

Jag tycker att argumenten är starka för utredningens förslag. Vi tittar på ett nytt regelverk under den här mandatperioden.

Anf. 57 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Jag kan konstatera att årtionden av socialdemokratisk familjepolitik inte har fått pressen på småbarnsföräldrar att minska, snarare tvärtom. Varför mer av samma politik skulle vara lösningen kan jag inte förstå.

Konflikter mellan föräldrar kan leda till negativ känslomässig och social utveckling hos barn. Det är därför angeläget för alla att undvika att konflikter vid separationer blir svåra och stora. När processen går så

långt som till domstol och boende, vårdnad, och umgänge ska avgöras där händer det inte sällan att konflikten trappas upp. Nu gäller det att visa för rätten hur dålig den andra är som förälder, och alla möjliga knep tas till för att misskreditera varandra. Min utgångspunkt är att domstolar inte ska behöva avgöra frågor om vårdnad eller umgänge utan att detta kan, med adekvat hjälp, lösas bättre av föräldrarna själva.

I början av separationen är föräldrarna oftast överens om att göra det som är bäst för barnen. Därför vill vi införa en modell som redan så snart det står klart att föräldrarna ska separera sammankallar berörda parter till familjemedling. Visst, det kan röra sig om ganska många familjer varje år eftersom vi har ganska många separationer i Sverige, men det rör sig också om hundratusentals barn. Det är där fokus bör ligga.

Jag tycker att detta steg ska vara obligatoriskt för att man över huvud taget ska kunna få sin sak prövad i domstol. Man måste i alla fall försöka att enas först. Det kanske inte alltid lyckas, men i de fall det lyckas kommer det att förbättra situationen för alla dessa hundratusentals barn som i dag drabbas av långdragna domstolsprocesser.

Forskning visar att den höga siffran gällande separationer kan bero på att föräldrarna har svårt att kommunicera. Hur ska de lyckas kommunicera efter separationen om de inte får hjälp till det?

Här behöver samhället kliva in och stötta upp. I dag erbjuds förvisso frivilliga samarbetsamtal, men det är föräldrarna själva som måste ta initiativ till dessa. Erfarenheten är också att det sker först i ett senare skede när konflikten redan är stor, vilket leder till svårigheter att komma överens.

Dessutom kan den ena parten eller båda neka till samarbetsamtal utan vidare konsekvenser.

Utredningen som statsrådet hänvisar till föreslår ett obligatoriskt informationssamtal. Men information är ju en envägskommunikation. Det är inte ett bra sätt att jobba på om man vill få föräldrar att hitta och dokumentera lösningar för vårdnad och boende.

Systemet i Norge går ut på att man får hjälp av en specialutbildad medlare. Det kan vara en psykolog, en präst, en advokat eller en socionom. Samtalen kan ske gemensamt eller med varje förälder för sig.

Ett betänkande bereds på regeringens kansli, säger Morgan Johansson. Men det är väl konstigt, fru talman: Vissa lagar kan man klubba igenom på en kvart utan att bry sig om vad vare sig remissinstanser eller lagråd säger, men när det gäller andra lagar kan regeringen sitta på sitt kontor och vända papper i flera år utan att någonting händer.

Om nu frågan är så viktig för regeringen som man påstår, borde man inte ha kommit med något konkret vid det här laget? Detta började utredas 2014, ja, egentligen långt innan dess. Och systemet finns ju i Norge och har funnits där i många år, så det kan inte vara jättesvårt att införa det i Sverige också. Jag vill därför fråga statsrådet: Hur många barn ska drabbas varje år innan regeringen har utrett färdigt?

Anf. 58 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! När det först gäller den allmänna familjepolitiken visar så gott som alla internationella utvärderingar att Sverige är ett av de länder som är allra bäst för barn att växa upp i och för mammor att vara mammor i. Man kan gå till så gott som alla utvärderingar som har gjorts.

Det är ingen slump att det är på det sättet. Det beror på att vi under årtionden har bedrivit en progressiv familjepolitik. Vi har successivt byggt ut föräldraledigheten så att den nu är den mest generösa i hela världen. Vi har successivt byggt ut barnomsorgen till en nivå där jag skulle säga att den också är bland de mest omfattande i hela världen. Vi har gått fram med andra möjligheter till ökad ledighet – semesterlagstiftningen nämnde jag. Nu kommer vi med ytterligare en reform: en familjevecka med ytterligare mer tid för barnen, helt enkelt.

Mycket av det här har Sverigedemokraterna och andra konservativa krafter i årtal, decennier, motarbetat – just de förslag som gör det lättare för familjer att kombinera arbetsliv och familjeliv.

Å ena sidan säger Angelica Lundberg att samhället inte ska lägga sig i utan hålla fingrarna borta. Å andra sidan säger hon att samhället ska kalla alla föräldrar som ska separera till obligatorisk medling. Det där får jag faktiskt inte att gå ihop. Antingen ska samhället, som du säger, hålla fingrarna borta eller också ska man kalla alla till obligatorisk medling, också i de sammanhang där det faktiskt inte finns några problem och man är helt överens.

Det förslag som nu ligger på bordet fokuserar på de fall där det kan bli tvister så småningom. Förslaget byggs upp på det sättet att innan man går till domstol ska man i så fall kallas till ett obligatoriskt informationssamtal. Den uppgiften tar samhället på sig. Då har man också möjlighet att lösa en del av tvisterna eller i varje fall få klart för sig vad det kan innebära om man går till domstol. Om man inte har gjort detta kommer man inte heller att kunna gå till domstol. Därmed fokuserar vi på de sammanhang där det faktiskt finns ett problem.

Sedan vill jag säga att det inte alltid är helt självklart att det kommer att sluta i gemensam vårdnad. Ibland blir det enskild vårdnad. Det gäller till exempel våldssituationerna. Jag tycker inte alls att det är självklart att man ska tvinga kvinnor som har varit utsatta för våld under lång tid att sitta med gärningsmannen och försöka medla. Det tycker jag inte alls är någon självklarhet, och det tycker inte norrmännen heller. Därför har de alldeles nyligen infört en ny regel när det gäller detta.

Nu bereder vi de här förslagen vidare. Jag tror att ska man underlätta för familjerna i det här fallet ska man fokusera på just de familjer där det riskerar att leda till problem. Då kan man också ge dem mer hjälp. Alternativet, som Angelica Lundberg förespråkar, är att samhället ska kalla in tiotusentals familjer varje år

för obligatorisk medling i situationer där det kanske inte behövs. Det tror jag faktiskt inte är motiverat.

Anf. 59 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Det som jag sa tidigare här var att jag inte anser att politiker ska gå in och styra familjers vardag. Det tror jag att de flesta svenska familjer inte heller anser.

När det kommer till de här samtalen är det jag försöker anföra att det är när man är överens som man ska sätta sig ned och dokumentera det, för konflikterna kommer oftast senare.

Fru talman! Jag vill att barn ska ha det bra och få bästa tänkbara uppväxt oavsett om föräldrarna är separerade eller inte. För mig är det viktigt att alltid sätta barnen först och att de lagar som vi stiftar utgår från vad som är bäst för barn. Därför tycker jag att det är beklämmande att se att regeringen saknar handlingskraft när det kommer till att lösa situationen för alla dessa hundratusentals barn som kommer i kläm.

Man lyssnar inte på de rekommendationer som kommer från Nordiska rådet, och man säger nej till Sverigedemokraternas förslag om obligatorisk medling för föräldrar vid separation.

Jag hoppas, fru talman, att statsrådet tar till sig av den debatt som vi har haft här i dag och går till regeringen och funderar ut hur man på riktigt ska förbättra situationen för de barn som drabbas av föräldrarnas separation. Min förhoppning är att även statsrådet ser problemet och att regeringen inom kort återkommer till riksdagen med konkreta förslag. Våra barn är vår framtid, och de satsningar vi gör i dag för att i framtiden skapa trygga och ansvarsfulla vuxna är oerhört viktiga då det kostar samhället mångdubbelt mer att reparera skadorna hos trasiga barn senare i livet.

Anf. 60 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi vill alla förbättra möjligheterna i de här situationerna, för både barn och familjer. Men jag tror att det är just när det gäller vilka medel man ska använda sig av som vi skiljer oss åt. Jag är tveksam till en ordning där man kallar in tiotusentals familjer till obligatorisk medling – också de familjer där det inte finns några problem och man har kommit överens sedan länge om hur situationen ska se ut framöver. Sedan finns också de fall där det verkligen är tveksamt om man ska använda det här instrumentet, till exempel när det gäller att tvinga kvinnor som har varit utsatta för våld att sätta sig i den situationen. Jag är inte alls säker på att man ska göra det.

Jag tror att en bättre modell att använda sig av är att titta på de situationer där det faktiskt finns en risk för tvist i botten. Den konstruktion som finns i utredningen innebär att om man inte har kunnat lösa konflikterna och överväger att gå till domstol ska man kallas in till ett obligatoriskt informationssamtal. Jag tror att det är en ganska välvägd lösning på detta. Men vi får se. Vi ska också tränga djupare in i remissmaterialet naturligtvis och se hur vi landar i slutändan.

Jag ser framför mig att vi under den här mandatperioden kommer att kunna lägga förslag kring det här betänkandet där detta bara är en liten del. Det finns en lång rad andra förslag också för att förbättra den här situationen vid vårdnad och boende som vi i så fall kommer att kunna gå fram med. Det kommer vi att kunna göra under den här perioden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:195 om yrken som omfattas av blåljusutredningen

Anf. 61 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Katja Nyberg har frågat mig hur regeringen resonerat när ordningsvakter och väktare exkluderats från det föreslagna brottet blåljussabotage. Katja Nyberg har också frågat mig om jag kan utveckla regeringens syn på ordningsvaktens och väktares utsatthet.

Det är ett allvarligt samhällsproblem att de som har till uppgift att hjälpa andra angrips och hindras från att utföra sina uppgifter. För att bekämpa angrepp på de centrala blåljusverksamheterna har regeringen föreslagit ett nytt brott, blåljussabotage, som straffbelägger att angripa eller på annat sätt störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet.

Handlingar som omfattas av brottet är bland annat våld och hot mot blåljuspersonal och personer som bistår blåljusverksamhet. Förutom personal från respektive organisation omfattas alltså personer som hjälper verksamheten, till exempel ordningsvakter eller väktare som bistår polisen vid en insats. Av straffbestämmelsens konstruktion följer dock att angreppet på personen också måste innebära ett angrepp på blåljusverksamheten.

Ordningsvakter och väktare omfattas i stor utsträckning av det förstärkta straffrättsliga skydd som föreskrivs i bestämmelsen om våld eller hot mot tjänsteman. I den lagrådsremiss som Katja Nyberg nämner har regeringen, utöver det nya brottet blåljussabotage, föreslagit att straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman ska skärpas från dagens fängelse i lägst sex månader och högst fyra år till fängelse i lägst ett och högst sex år. Ordningsvakter och väktare får alltså genom förslaget ett ännu starkare straffrättsligt skydd än i dag.

Ordningsvakter utgör i dag ett komplement till polisen för ordningshållning på platser som omfattas av ordningsvaktförordningen. Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra exempelvis vid offentliga tillställningar, allmänna sammankomster, bad- och campingplatser samt lokaler där alkohol serveras. Det finns också möjlighet att under vissa förutsättningar förordna ordningsvakter att tjänstgöra i andra fall om det

finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt. Väktare utför bevakningsuppgifter och saknar de polisära befogenheter som ordningsvakter har.

Arbete som ordningsvakt eller väktare kan medföra en utsatthet. Det är därför viktigt att de som arbetar som ordningsvakter eller väktare är lämpliga och adekvat utbildade för uppgiften.

Ordningsvakter kan dock inte ersätta poliser. En mycket viktig åtgärd för att öka tryggheten och minska brottsligheten är att säkerställa att Polismyndigheten har tillräckliga resurser. Regeringen är fast besluten att genomföra den expansion som aviserats så att Polismyndigheten kan öka med 10 000 anställda till 2024. Det är därför vi gör den största satsningen på polisverksamheten i modern tid.

Det är också viktigt att stora ansträngningar görs för att förhindra att brott över huvud taget begås. Regeringen har därför gjort en satsning på det brottsförebyggande arbetet och tagit fram det första nationella brottsförebyggande programmet på 20 år med gemensamma målsättningar inom alla politikområden. Statliga myndigheter, kommuner, civilsamhälle och inte minst näringslivet måste alla bidra i det brottsförebyggande arbetet.

Genom en ny kamerabevakningslag har regeringen vidare gjort det lättare för polisen och kommuner att söka och få tillstånd till kamerabevakning på platser som är utsatta för brott eller där hotbilden av andra skäl är förhöjd. I en lagrådsremiss som regeringen beslutade om i går föreslås att tillståndsplikten helt tas bort för polisens kamerabevakning. Kamerabevakningsutredningens förslag om att tillståndsplikten ska slopas även för kamerabevakning i kollektivtrafiken bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 62 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Jag tackar Morgan Johansson för svaret.

Det stämmer; det är ett allvarligt problem att de som har till uppgift att hjälpa andra angrips och hindras från att utföra sina uppgifter. Vi välkomnar därför att regeringen börjar se allvaret i situationen och har föreslagit den nya brottsrubriceringen blåjussabotage. Men att ordningsvakter och väktare undantas från gruppen som skyddas av blåjussabotagebrottet stämmer inte överens med regeringens eget konstaterande: att bestämmelsen bör ta sikte på verksamhet som är brottsbekämpande.

På grund av att Polismyndigheten är både underfinansierad och underdimensionerad får ordningsvakter och väktare till stor del ta de trygghetskapande uppgifter som traditionellt åligger polisen. Ordningsvakter och väktare är en förlängning av polisen, och de arbetar många gånger ensamma i utsatta situationer. Intentionen är, som Morgan Johansson nämner, inte att ordningsvakter ska ersätta poliser. I en ideal värld borde de fungera som ett komplement. Men det fungerar inte på det sättet i dagsläget.

Morgan Johansson nämner att det krävs att Polismyndigheten har tillräckliga resurser. Statsrådets inställning är mycket välkommen, men den ter sig ändå lite märklig när vårandringsbudgeten inte speglar det ställningstagandet.

Vi ser att den polisbrist som nu finns leder till att andra täcker upp för bristen när så behövs. Det görs av just ordningsvakter och väktare.

Frågan kvarstår alltså. Dessa yrkesgrupper utför arbete som traditionellt sett är förknippat med polisen då denna är underfinansierad, i varje fall ett tag framöver. Varför ges inte dessa yrkesgrupper det välbehövliga skydd som det föreslagna brottet innefattar, även när de inte direkt bistår blåljusverksamhet vid en insats?

Alla våra hjältar som rör sig där ute och har som uppdrag att skydda vanligt hederligt folk ska känna att de har vårt fulla stöd. Deras familjer ska veta att det finns en trygghetsköld och att vi som politiker har vidtagit alla åtgärder vi kan för att se till att de kan utföra sina uppgifter på säkrast möjliga sätt. Vi har ett direkt moraliskt ansvar att stå upp för våra trygghetsbärare, oavsett vilken färg de har på uniformen, oavsett deras grad eller titel och oavsett vilket område eller sammanhang de rör sig i.

Regeringen har även föreslagit att straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman ska skärpas. Men varför gäller det bara grovt våld eller hot mot tjänsteman? De vanligaste fallen av våld eller hot mot poliser, ordningsvakter och väktare klassas som av normalgraden.

Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att om ordningsvakter och väktare ska få ta del av det uppgraderade skyddet räcker det inte att få en sten kastad på sig, utan våldet behöver vara ännu grövre, till exempel att bli träffad av en sten i huvudet. Ska det verkligen behöva gå så långt?

Jag vill också säga några ord om kamerabevakning. Morgan Johansson nämner just slopande av tillståndsplikt för kamerabevakning. Det är lika välkommet som förvånande. Regeringens senfärdighet när det gäller beredning av frågan är iögonfallande. Oppositionen väntar sig att regeringen tar vara på riksdagens tillkännagivanden och återkommer skyndsamt med detta.

Anf. 63 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är fel att påstå att vårt lagförslag inte omfattar ordningsvakter och väktare. Det gör det i många situationer, också i ett par avseenden när det gäller de lagändringar som vi går fram med.

Ordningsvakter och väktare berörs på två sätt. Det ena är när man bistår polisen, till exempel vid en utryckning. Då omfattas man av den nya blåjussabotagegeregleringen. Ett exempel var terrorattentatet på Drottninggatan. Där gjorde ordningsvakter och väktare ett fantastiskt bra jobb tillsammans med polisen för att hantera situationen. Den som angriper en ordningsvakt eller väktare i de situationerna drabbas och träffas av den nya lagregleringen, på precis samma sätt och i samma omfattning som den som angriper en polis.

Det andra är att man också omfattas av det nya skärpta straffet för grovt våld och hot mot tjänsteman. Det innefattar också ordningsvakter och väktare. Det är alltså fel att påstå att vårt lagförslag inte omfattar ordningsvakter och väktare.

Jag är ombedd att utveckla hur jag ser på just ordningsvakter och väktare. Min utgångspunkt är att de gör ett fantastiskt bra jobb i vardagen för allas vår trygghet. Samtidigt är min ingång att ordningsvakter och väktare ska vara en komplettering till polisen. De ska inte ta över polisens brottsbekämpande uppgifter. Det är enormt viktigt. Jag vill inte se en sorts privatisering av den delen.

Det är mot just den bakgrunden som vi genomför den största satsning på polisorganisationen som någon regering har gjort i modern tid. Jag tror att man får gå tillbaka till åtminstone 1965, då polisen förstatislades. Ingen regering har gått in med mer resurser och totala satsningar på polisverksamhet än den här regeringen har gjort.

Nu ser vi också effekterna av det. Vi är uppe i över 20 000 poliser igen. Vi är uppe i lite drygt 30 000 anställda totalt sett. Polismyndigheten har nu fler anställda än någonsin tidigare. Det är en följd av att man har fått ekonomiska resurser för att anställa.

Fru talman! Nu utbildar vi dubbelt så många poliser som den förra regeringen gjorde. Då utbildade man 600–700 poliser per år. Nu är vi uppe i en takt på över 1 300, och vi har öppnat två nya polisutbildningar, i Malmö och Borås. Jag besökte polisutbildningen i Södertörn för bara några veckor sedan och träffade många av de ungdomar och polisstudenter som är på väg ut i verksamheten.

I grunden har vi alltså en mycket stark och kraftig expansion i polisen framöver. Jag tror att det är oerhört viktigt för att kunna öka tryggheten, inte bara i storstäderna utan i hela landet.

När det gäller angrepp på polis, räddningstjänst- och ambulanspersonal tror jag att man kan komma väldigt långt med förebyggande arbete. Det finns ibland en bild av att man inte kan arbeta i en del av de utsatta områdena. Jag besökte räddningstjänsten i Malmö förra året, och de säger att efter att de började med förebyggande insatser, till exempel att bjuda in ungdomar att jobba på räddningstjänsten ett tag och att besöka familjer som bor i områdena, har både antalet bränder och antalet incidenter minskat kraftigt. Det går att förebygga också den typen av angrepp. Det måste man vara beredd att göra.

Katja Nyberg säger att vi har underfinansierat polisen. Det ni har gjort, Katja Nyberg, är att ni har sänkt skatten med 20 miljarder kronor ihop med Moderaterna och Kristdemokraterna. Det är lika mycket som hela polisväsendet kostar. Det gör att vi på sikt får svårare att finansiera de satsningar som vi vill göra. Men vi kommer naturligtvis att klara det också.

Anf. 64 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Jag vet inte om Morgan Johansson uppfattade min fråga riktigt. Det stämmer att ordningsvakter och väktare omfattas av samma skydd då de hjälper polisen vid en insats. Men min fråga handlar om när de inte hjälper polisen vid en insats.

Morgan Johansson har helt rätt i att ordningsvakter inte ska ta över polisens arbetsuppgifter. Men i dag har det tyvärr blivit på det sättet. De får också arbeta ensamma i många situationer. De jobbar i utsatta situationer. De har av förklarliga skäl inte den utbildning, den utrustning och de resurser som polisen har. Då är det av ännu större vikt att de omfattas av skyddet.

Morgan Johansson säger att regeringen har som förslag att skärpa straffet för grovt våld och hot mot tjänsteman. Men det gäller just grovt våld. I de flesta fall handlar det om våld av normalgraden. Det här kommer alltså inte att hjälpa vidare mycket. Det krävs ganska grovt våld för att ordningsvakter och väktare ska få samma skydd som poliser har i dag.

Anf. 65 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Man får alltid göra en avvägning när det gäller hur högt man ska gå i de olika straffskalorna. Men blåljussabotage går hela vägen upp livstids fängelse, om det skulle vara så. Den som angriper polis eller räddningstjänst men också ordningsvakter och väktare i en utryckningssituation och om det leder till omfattande konsekvenser, till exempel att ambulans eller räddningstjänst inte kommer fram till ett hus som brinner och att många därmed omkommer, kan träffas av upp till livstids fängelse. Det är en rejäl straffskala hela vägen.

Jag tycker att man måste titta på var gränsen ska gå. Min ingång är att det är polisen som är den huvudsakliga brottsbekämpande verksamheten i Sverige. Det är den som ska stärkas. Ordningsvakter och väktare ska fungera som komplement till polisen. Om ordningsvakter och väktare angrips i sin vanliga verksamhet omfattas de naturligtvis av de vanliga straffrättsliga reglerna, men här handlar det om just utryckningssituationer där det kan bli omfattande konsekvenser. Strafflagstiftningen ska ju vara proportionell, det vill säga att ett straff ska vara motiverat utifrån brottets allvar och vilka konsekvenser det kan få.

Jag har också tagit upp hur jag ser på utvecklingen av polisen. Jag kan konstatera att för varje år som nu går kommer allt fler poliser att gå ut från våra nya polisutbildningar. Vi kommer under de kommande åren att se att antalet poliser och civilanställda ökar. Då gäller det för oss att se till att de fördelas på ett bra sätt så att hela landet får tillgång till förstärkningen.

Utöver det förslag vi nu lägger fram om blåljussabotage och grovt våld eller hot mot tjänsteman, kommer vi också att fortsätta beredningen för att se vilka ytterligare yrkesgrupper som ska tas in i ett straffrättsligt skydd. Där kommer vi att tillsätta en ytterligare översyn. Det förslag som fanns i utredningen möttes av en blandad remisskritik, och då måste vi fundera

mer på vilka grupper som det i så fall kommer att handla om. Det kommer en fortsättning även för detta, och vi återkommer till riksdagen.

Anf. 66 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Jag tycker ändå att det är anmärkningsvärt att Morgan Johansson inte tycks se allvaret i situationen. Ministern pratar stort och brett om olika åtgärder främst för polisen, som är en så väsentlig del i samhället, men när det sattes på sin spets minskade regeringen anslaget till polisen utifrån den budget som röstades igenom i riksdagen i höstas.

Det känns som om Morgan Johansson saknar fokus och har en defensiv attityd kopplad till problemet, men det är på riktigt och på allvar. Det är dags för en tempohöjning. Det går inte att bara fortsätta att prata, utan det måste ske saker här och nu. Det går inte längre att sitta still och se på.

Problemen med polisen och rättsväsendet börjar bli akuta och måste lösas. Då går det inte att bara fokusera på delar av rättsväsendet, utan man måste se på hela rättsväsendet och se till att allt fungerar. Det är en hel kedja från början till slut, och där ingår även ordningsvakter och väktare.

Anf. 67 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Sverigedemokraterna tillsammans med moderater och kristdemokrater sänkte skatten med över 20 miljarder kronor i höstas. Det var det första Katja Nyberg gjorde när hon kom in i riksdagen. Då tryckte hon på knappen och sa att de skulle sänka skatten med 20 miljarder. Det är nästan lika mycket som hela polisverksamheten kostar på ett år. Det var viktigt att prioritera.

Om ni inte hade gjort detta är det klart att det hade funnits mer pengar till alla möjliga verksamheter som vi vill förstärka; sjukvården, äldreomsorgen, skolan och polisen samt övriga rättsväsendet. Men en del av vårt reformutrymme lade ni beslag på vid den tidpunkten.

Vi måste nu arbeta upp reformutrymmet igen. Men vi kommer att fortsätta att prioritera de nödvändiga och viktiga verksamheterna. Vi har sagt att det ska finnas 10 000 fler anställda till 2024 i polisen. Det ligger fast. Under de kommande åren kommer fler och fler att gå ut från polisutbildningarna, och fler och fler civila kommer att anställas vid polisen. De resurserna kommer att fördelas över hela landet. Men det kräver att man orkar prioritera mellan de resurser som finns. Det klarade ni inte i höstas, och det får vi ta igen nu när vi är tillbaka i regeringsställning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2018/19:199 om behovet av en långsiktig migrationspolitik

Anf. 68 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig när jag och regeringen avser att återkomma med direktiv till en parlamentarisk utredning om migrationen och om regeringen i en sådan utredning är beredd att ta ett brett grepp om hela migrationspolitiken.

Det är angeläget att få till stånd en bred överenskommelse i riksdagen om en human, rättssäker och långsiktigt hållbar migrationspolitik. I regeringsförklaringen uttrycks tydligt att svenskt flyktingmottagande ska vara långsiktigt hållbart. I januariavtalet slås fast att en parlamentarisk kommitté ska göra upp om den framtida migrationspolitiken. I avtalet nämns även ett antal övriga frågor på det migrationspolitiska området som kommer att bli föremål för utredningar. Det gäller bland annat frågan om medborgarskap, som Maria Malmer Stenergard nämner i sin fråga.

Samtliga riksdagspartier kommer att bjudas in till den parlamentariska kommittén. Det borgar för att en bred diskussion kommer till stånd, och jag välkomnar Moderaterna till det arbetet.

Direktiven till utredningen bereds i sedvanlig ordning inom Regeringskansliet. Målsättningen är att direktiven ska kunna antas så snart som möjligt.

Anf. 69 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Sverige har under lång tid tagit ett stort ansvar för asylsökande. Sverige är fortfarande ett av de länder i EU som tar emot störst antal asylsökande per invånare. Förra året var Sverige det land i EU som beviljade näst flest asylansökningar sett till antalet invånare. Till detta kommer sedan anhöriginvandringen och kvotflyktingar, samtidigt som Sverige brottas med ett stort integrationsmisslyckande med utanförskap, kriminalitet, arbetslöshet och bostadsbrist som följd. Alldeles för många barn får aldrig se sin mamma och pappa gå till jobbet.

Att i det läge vi befinner oss i nu gå fram med förslag som ökar invandringen är djupt oansvarigt. Migrationspolitiken måste framöver vara stram, hållbar och tydligt kopplad till vår förmåga att integrera dem som har kommit hit – eller snarare vår oförmåga att integrera.

Trots detta föreslår regeringen, tillsammans med Liberalerna och Centerpartiet, en mer omfattande anhöriginvandring i samband med att man nu förlänger den tillfälliga lagen. Samma partier har i januariöverenskommelsen dessutom kommit överens om att driva på för en ny skyddsgrund. Det är en åtgärd som ytterligare skulle öka invandringen till Sverige.

Morgan Johansson har tidigare sagt att den kommande parlamentariska utredningen om migrationen enbart ska se över ett fåtal frågor. Han har exemplifierat med permanenta kontra tillfälliga uppehållstillstånd

samt den nya humanitära skyddsgrunden. Det innebär att man i så fall helt bortser från behovet av en bred översyn av hela den svenska migrationspolitiken. Vi moderater menar att det är det sista som svensk migrationspolitik behöver nu, det vill säga ett ytterligare lapande och lagande.

I stället krävs en omfattande utredning där en rad frågor måste upp på bordet. Det handlar bland annat om anhöriginvandring, om uppvärdering av medborgarskapet, om kvalificering in i välfärden och om ett fungerande återvändande.

Nu är tid att ta ansvar för en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Det är bakgrunden till min interpellation. Jag har frågat migrationsministern dels när regeringen avser att återkomma med direktiv till en parlamentarisk utredning – nu är det bråttom – dels om regeringen är beredd att i en sådan utredning ta ett brett grepp om hela migrationspolitiken. I sitt svar i dag sa Morgan Johansson att samtliga riksdagspartier kommer att bjudas in till den parlamentariska kommittén, och det i sig ska borga för att en bred diskussion kommer till stånd.

Jag är lite rädd att Morgan Johansson har missuppfattat vad jag menar med ett brett grepp om hela migrationspolitiken. Jag välkomnar självklart att alla partier får vara med i diskussionerna, men det jag främst syftar på är inte hur många personer som sitter vid bordet utan på att alla frågor ska upp på bordet.

Frågorna kvarstår: Hur ambitiös mäktar regeringen med att vara i sitt arbete med migrationspolitiken? Ska man bara, som Morgan Johansson tidigare har uppgivit för medierna, titta på ett fåtal frågor, eller är man nu beredd att ta ansvar och ta ett helhetsgrepp om migrationsfrågan? Jag ser verkligen fram emot ett svar.

Anf. 70 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns en historia. År 2014 ärvde vi en situation från den moderatledda regeringen. Den flyktingpolitiken var helt ohållbar. Då hade Sverige Europas mest generösa regler. Det var det Moderaterna gick till val på 2014 – öppna era hjärtan, kommer vi väl alla ihåg.

Då var också situationen den att Moderaterna tyckte att Sverige skulle ta emot många flyktingar, men det skulle bara vara socialdemokratiska kommuner. De moderata kommunerna skulle slippa. Ni var helt emot all lagstiftning som skulle innebära att också moderata kommuner skulle behöva ta ansvar.

Men det var inte bara detta. Ni slog också vakt om EBO-systemet. Det var inte så att socialdemokratiska kommuner skulle ta allt ansvar, utan sedan skulle de asylsökande tryckas in i redan trångbodda lägenheter i de utsatta områdena med hjälp av EBO-systemet. Ni vägrade att ta någon som helst diskussion om EBO-systemet vid det tillfället.

För att sammanfatta er politik då, 2014: Det var denna kombination av de mest generösa reglerna i hela Europa men att bara socialdemokratiska kommuner

ska ta ansvar, inga moderata, och att asylsökande sedan ska tryckas in i redan trångbodda lägenheter i de utsatta områdena. För den som frågar vad som är en ohållbar migrationspolitik är svaret precis den moderatpolitiken 2014.

Den har vi nu lämnat. Det visade sig ju att den var helt ohållbar när vi kom in i flyktingkrisen 2015 med 163 000 asylsökande på ett år, 10 000 i veckan, och hade en situation där hela asylsystemet höll på att bryta samman. Då fick vi strama åt, vilket vi gjorde genom gränskontrollerna, id-kontrollerna och den tillfälliga lagen.

Vi har nu också den lag som då äntligen kunde komma på plats som säger att alla kommuner ska ta ansvar – också Vellinge och Lidingö och Täby och de andra moderatkommunerna.

Vi har också på väg fram en lag som reformerar EBO-systemet så att det inte på samma sätt som i dag ska omfatta de utsatta områdena. Även det kommer att medverka till att vi minskar segregationen.

Vi slöt en migrationsöverenskommelse 2015 tillsammans med alla de borgerliga partierna, och på den har vi byggt en hel del av vår politik. Men vi har också fört en ekonomisk politik som medfört att integrationen har kunnat förbättras under dessa år. Sysselsättningen har ökat. Etableringstiden, alltså tiden för en nyanländ att komma in på arbetsmarknaden, har nästan halverats under vår tid. Arbetslösheten har sjunkit under denna period.

Just nu har vi en situation då vi har det lägsta mottagandet i asylsystemet på 13 år. Det är en följd av de förändringar som vi har gjort. Vi har kunnat återta kontrollen.

Förlänger vi den tillfälliga lagen i två år får vi två år på oss att gå igenom vilka regler det är som ska gälla framöver. Det jag har sagt i den debatten är att det finns några frågor som är akuta, som vi måste lösa, som omfattas av den tillfälliga lagen. Det är till exempel tillfälliga kontra permanenta uppehållstillstånd. Det är skyddsgrundsfrågan, det vill säga vilka skyddsgrunder vi ska ha. Men det är också, som Moderaterna pekar på, anhöriginvandringen och försörjningskravet. Det är också en fråga som vi måste titta på.

Sedan har ett antal partier utöver det velat ta in ytterligare frågor i utredningen. Några partier har lyft fram frågan om lagliga vägar. Andra partier, inte minst Moderaterna, har lyft fram frågan om återvändande. Jag tittar naturligtvis på det och ser vad ni säger. Vi processar fram detta direktiv framöver. Samtidigt måste vi kunna lösa de akuta uppgifterna under den tid som finns till förfogande, det vill säga de två år som den tillfälliga lagen nu ska omfatta. Men vi återkommer med direktiv så fort de är färdigprocessade.

Anf. 71 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Jag ska försöka bemöta det något spretiga svaret på vad jag tyckte var ganska tydliga frågor.

Visst kan man stå här och peka finger och säga att ni tyckte detta förr. Då får väl jag, om jag ska ge mig

in i den leken, påpeka att under den migrationspolitik som gällde 2014 som Morgan Johansson hänvisar till lät det väldigt annorlunda från Socialdemokraterna. Då kritiserade Socialdemokraterna Moderaterna för att man ansåg att flyktingpolitiken var för stram. Man ville till exempel inte ha försörjningskrav i anhöriginvandringen.

Jag måste i sammanhanget också peka på det uttalande som statsministern själv gjorde mitt under brinnande flyktingkris 2015: ”Mitt Europa bygger inga murar.” Sedan lade man hastigt om politiken, vilket presenterades av Löfven och Romson på en pressträff i november samma höst.

Vi var också – rätt ska vara rätt – ense om den fördelning av asylsökande som man kom överens om i migrationsöverenskommelsen. Den ställde sig Moderaterna bakom. Det ska sägas på rätt sätt här i kammarens talarstol.

Det låter som om migrationsministern är tämligen nöjd med läget. Samtidigt kan jag konstatera att under förra året beviljades 133 000 uppehållstillstånd i Sverige. Av dem hade 42 000 direkt anknytning till asylmottagandet. Vi har alltså fortfarande ett högt mottagande. Migrationsverket talar om prognoser på upp till 24 000 asylsökande i år och 28 000 nästa år. Under fem år framöver tror man att vi kommer att ta emot över 100 000. Till det kommer kvotflyktingar och anhöriginvandring.

När det gäller integrationen, som är så otroligt nära kopplad till frågan om migrationen, kan vi konstatera att det tar åtta år innan hälften av de nyanlända har ett arbete att gå till. För den genomsnittliga invandraren från Somalia var inkomsterna de första nio åren noll kronor. För den från Irak var den också nära noll kronor under de första nio åren. Fyra av tio elever med utländsk bakgrund blev inte behöriga till gymnasiet. Det är nästan tre gånger så många som alla nior samsamtaget.

Det här tycker jag inte ger anledning för migrationsministern att vara särskilt nöjd. Jag tycker inte heller att det finns anledning för migrationsministern att nu ducka för ansvaret att ta ett helhetsgrepp om just migrationspolitiken. Vi har precis gått igenom ett val och en knepig regeringsbildning. Nu finns det tid att verkligen ta ansvar, och jag tycker att regeringen och migrationsministern ska passa på att göra det.

Jag vill gärna höra om migrationsministerns syn på anhöriginvandringen, som nu tenderar att gå i en mer generös riktning. I den senaste prognosen, som kom i går, varnar Migrationsverket för att invandringen från exempelvis Syrien kan öka på grund av de förändrade regelverken.

Det svenska medborgarskapet måste uppvärderas. Här noterar jag att det finns ett nyvaket intresse från Miljöpartiet och Socialdemokraterna att diskutera den frågan. Då undrar jag: Vill man göra det inom ramen för den parlamentariska utredningen, eller tänker man sig något annat format?

Jag nämnde kvalificering in i välfärden. Vi måste få ett system där man i högre grad stegvis får tillträde

till det svenska välfärdssystemet och där det finns en tydligare koppling mellan migration, integration och de svenska välfärdssystemen.

Ett fungerande återvändandearbete får jag väl återkomma till i nästa inlägg. Men vi kan konstatera att bara i år och nästa år beräknar Migrationsverket att man lämnar över 20 000 fall till Polismyndigheten. Det här måste vi komma till rätta med.

Anf. 72 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Antalet asylsökande till Sverige är alltså det lägsta på 13 år. Det är en följd av de åtstramningar som vi gjort men naturligtvis också av utvecklingen i vår omvärld – att det är svårare att ta sig genom Europa men också att en del av krigen i Mellanöstern, åtminstone det i Syrien, verkar gå mot sitt slut.

När Maria Malmer Stenergard talar om över 130 000 uppehållstillstånd måste hon inkludera all arbetskraftsinvandring, och den slår ju Moderaterna verkligen vakt om. Ni vill inte göra den allra minsta begränsning av arbetskraftsinvandringen, inte ens om folk ska vända hamburgare på en hamburgerrestaurang i Sverige. Då ska man kunna rekrytera dem från Pakistan, från Turkiet eller från Ukraina. Det tycker Moderaterna är den ultimata regleringen. Så blanda inte arbetskraftsinvandringssiffror i det här, utan fokusera på asylsökandet! Där har vi som sagt den lägsta siffran på 13 år.

När det gäller integrationsfrågan var det 2015–2016, när det kom så pass många, en hel del olyckskorpar som kraxade och sa att nu kommer arbetslösheten att raka i höjden. Nu kommer det att bli massarbetslöshet. Blev det då det, fru talman? Nej, det blev precis tvärtom. Arbetslösheten har fortsatt sjunka. Sysselsättningen har stigit.

Vet Maria Malmer Stenergard i vilken grupp sysselsättningen stiger allra mest? Det är i gruppen utrikes födda kvinnor. Utrikes födda kvinnor har efter fem år en högre sysselsättningsgrad än inrikes födda kvinnor har i EU, generellt sett. Det innebär att de familjer som kommer hit successivt anpassar sig efter den tvåförsörjarnorm som vi har i Sverige, där både män och kvinnor arbetar. Det är egentligen ganska remarkabelt, skulle jag vilja säga.

Under alliansregeringens tid tog det i genomsnitt åtta år för en nyanländ att etablera sig på arbetsmarknaden. I dag är den siffran nästan halverad – vi talar om fyra till fem år. Vi har över 100 000 lediga jobb, och för de ungdomar som nu kommer ut på arbetsmarknaden – bland andra de ensamkommande – är arbetsmarknaden oerhört ljus. Jag läste till exempel häromdagen att det nu finns fler sommarjobb att söka än någonsin tidigare. När Moderaterna styrde var ungdomsarbetslösheten så hög att vi fick ta emot krisbidrag från övriga EU. Nu har vi sänkt arbetslösheten så att den under förra mandatperioden var den lägsta på 17 år.

Det är klart att man kan se både det positiva och det negativa. Min bild är att vi klarade flyktingkrisen. Vi

lyckades ta emot över 100 000 människor på fyra månader. För de allra flesta av dessa människor har det gått väldigt bra.

Jag mötte häromdagen, på första maj, i Falköping en familj från Syrien som hade kommit för några år sedan. Nu hade de jobb och etablerade sig här. De tackade så mycket för det skydd de hade fått – tillsammans med 175 000 andra syrier som fått skydd i Sverige under kriget. Detta är jag i realiteten väldigt stolt över.

Vi måste dock ha långsiktiga förutsättningar. Jag har sagt att vi måste lösa vissa frågor inom tidsramen. Det handlar om tillfälliga uppehållstillstånd och skyddsgrunder men också om anhöriginvandring. Det är, precis som Maria Malmer Stenergard pekar på, en viktig sak som vi måste ta med i utredningen.

Jag ser att det också finns andra frågor som man gärna vill lyfta in. Jag tar hänsyn till vad partierna säger, och vi återkommer till partierna när vi är färdiga med direktiven – det kommer vi att vara i närtid. Jag hoppas att vi får en konstruktiv diskussion i den parlamentariska kommittén om vad som ska gälla i Sverige långsiktigt.

Anf. 73 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tror att det är väldigt få som skulle instämna med den bild som migrationsministern målar upp av hur det går med integrationen i Sverige. Faktum är att skillnaden i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda ökade under förra mandatperioden då Socialdemokraterna styrde, från 10 procentenheter 2014 till 11,6 procentenheter 2018. Det tycker inte jag är en positiv utveckling.

Till detta ska vi lägga alla de stora problem vi ser med utanförskap, bostadsbrist, kriminalitet och barn som aldrig får se sina föräldrar gå till jobbet. Jag måste säga att det är beklämmande att migrationsministern inte har förmåga att ta till sig den allvarliga problematik som vi faktiskt brottas med och som spelar väldigt stor roll för vår förmåga att välkomna människor till det här landet framöver.

Flyktingkrisen är nämligen inte över. Det räcker att besöka våra kommuner för att se det. Skolorna, sjukhusen och civilsamhället arbetar fortfarande på högvarv för att hantera konsekvenserna av ett stort flyktingmottagande i Sverige under många år. Ändå är Socialdemokraterna uppenbarligen beredda att öppna upp regelverket så att det blir ännu generösare, i en situation där vi har dessa allvarliga integrationsproblem.

Men nu är inte tid att återigen lappa och laga, skapa kryphål och försvara, stressa fram och skylla ifrån sig. Nu är i stället tid att skapa nytt – en ny, hållbar, långsiktig och stram migrationspolitik, som tydligt kopplas till vår förmåga, eller oförmåga, att integrera.

Om regeringen är beredd att göra detta – ta ett helhetsgrepp och verkligen ta ansvar – är Moderaterna beredda att med full kraft också vara med och ta ansvar. Jag hoppas innerligt att regeringen kan se den utsträckta handen och att vi kan påbörja detta otroligt viktiga arbete.

Anf. 74 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att de flesta vet att arbetslösheten har sjunkit kraftigt under vår period, och det gäller faktiskt över hela linjen. Maria Malmer Stenergard säger att skillnaden mellan utrikes- och inrikesfödda har ökat. Det beror på att vi har haft en mer positiv utveckling för inrikes- än för utrikesfödda, men totalt sett har sysselsättningsgraden ökat för båda grupperna. Framför allt ökar, som jag sa, arbetskraftsdeltagandet mest bland utrikesfödda kvinnor; det är faktiskt så.

Vi ser förstas detta även i statsfinanserna. Får man ned arbetslösheten och upprätthåller tillväxten får man också positiva statsfinanser, vilket vi nu har. Jag tror att vi har den lägsta statsskulden sedan 1977, och vi har överskott i statsfinanserna.

Det är klart att vi har många frågor kvar att lösa. Jag har pekat på de akuta saker som måste lösas eftersom de omfattas av den tillfälliga lagen. Det handlar om synen på tillfälliga respektive permanenta tillstånd och, när det gäller tillfälliga tillstånd, hur länge de ska vara. Det är frågan om skyddsgrund, det vill säga på vilken grund man ska kunna få uppehållstillstånd i Sverige. Och så är det frågan om anhöriginvandring, och det är ju en av de frågor som Maria Malmer Stenergard tar upp. Den behöver vi också ha med i utredningen.

Andra partier har lyft till exempel lagliga vägar. Moderaterna och andra partier har också lyft frågan om förbättrat återvändande. Jag tror att vi, när vi är färdiga med processen, kommer att hitta ett direktiv där partierna får möjlighet att driva de frågor de vill driva inom ramen för kommittén.

Jag hoppas förstas att också Moderaterna är med i den processen. Det vore konstigt annars. Tänk om vi fick en situation där Sverigedemokraterna går med i kommittén men Moderaterna ställer sig utanför. Det tycker jag vore väldigt egendomligt.

Jag ser alltså fram emot en bra och konstruktiv process i den kommitté som vi nu ska tillsätta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:200 om konsekvenserna av gymnasielagen

Anf. 75 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig vilka utvärderingar regeringen har gjort gällande konsekvenserna av gymnasielagen och vilka slutsatser regeringen har dragit av dessa.

Sverige ställdes inför helt nya utmaningar som en följd av flyktingsituationen 2015. Regeringen vidtog en rad åtgärder för att komma till rätta med dessa utmaningar. Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige trädde i kraft i juli 2016, och gränskontroller och id-kontroller infördes. Dessutom effektiviserades återvändandearbetet,

bland annat genom ett utökat antal förvaringsplatser och ingående av samförståndsavtal med Afghanistan.

En av utmaningarna var de långa handläggningstiderna för asylärenden. Ungdomar som vistats i Sverige under lång tid utan sin familj har under den tiden gått i skola och rotat sig här. Den långa väntan på ett beslut från Migrationsverket och osäkerheten om ett beslut ska hinna fattas före 18-årsdagen har i många fall gjort att vistelsetiden i Sverige präglats av stor oro och ovisshet på ett sätt som gjort denna grupp särskilt utsatt.

Bestämmelsen om en ny möjlighet till uppehållstillstånd för gymnasiestudier, som infördes den 1 juli 2018, är en tillfällig åtgärd riktad till en begränsad grupp ensamkommande unga personer vilka kommit till Sverige som barn och påbörjat sin skolgång men drabbats av långa handläggningstider i asylprocessen. Dessa personer erbjuds möjlighet att få stanna på grund av studier. Konsekvensanalyser gjordes vid framtagandet av bestämmelsen i proposition 2017/18:252 inför riksdagsbehandlingen.

Regeringen har beslutat om ett tillfälligt kommunstöd för unga ensamkommande, som berör denna grupp. Bestämmelsen om en ny möjlighet till uppehållstillstånd för gymnasiestudier gäller fortfarande. Alla som har ansökt om uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier har ännu inte fått sin sak prövad, och någon utvärdering har därför inte gjorts.

Anf. 76 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret. Gymnasielagen har lett till ca 6 000 uppehållstillstånd för vuxna personer som saknar skyddsskäl. Lagen riktar sig till unga vuxna som har fått, eller skulle ha fått, ett utvisningsbeslut. De får nu i stället stanna i Sverige, inte för att de har skyddsbehov utan för att de studerar eller har haft för avsikt att studera på gymnasiet.

Vi får nu rapporter om allvarliga konsekvenser av gymnasielagen, som S- och MP-regeringen drev fram. Det rör sig om unga män som står utan bostad, tvingas bo på gatan och utnyttjas av kriminella gäng. Kommunerna står villrådigas inför hur de ska hantera situationen. Även från socialdemokratiska kommunalråd höjs röster om hur ohållbar och ogenomtänkt lagen är.

Men, fru talman, det allvarliga läget kan knappast komma som någon överraskning. Det rör sig om en lagstiftning som fick sällsynt skarp kritik från remissinstanser och inte minst från Lagrådet, särskilt när det gällde just bristen på konsekvensanalys. Att vi har bostadsbrist på många håll i landet kan till exempel knappast komma som någon överraskning.

Detta är bakgrunden till min interpellation, och jag har frågat migrationsministern vilka utvärderingar regeringen har gjort gällande konsekvenserna av gymnasielagen och vilka slutsatser regeringen har dragit av dem.

Morgan Johansson framhåller i sitt svar till mig i dag att man gjorde en konsekvensanalys i samband

med att lagförslaget kom. Men det är alldeles uppenbart att man i den inte tog höjd för de omfattande problemen som vi nu ser runt om i kommunerna och som Socialdemokraternas egna kommunalråd gång på gång larmar om.

Morgan Johansson lyfter också att regeringen gett kommunerna ett tillfälligt ekonomiskt tillskott till följd av gymnasielagen. Det stödet finns också med i den budget som Moderaterna och Kristdemokraterna fick igenom här i kammaren. Men jag förstår, och det hoppas jag verkligen att Morgan Johansson också gör, att den typen av pengapåsar inte avhjälper den ansträngda situation man har ute i kommunerna, med trångboddhet, lärarbrist, brist på personal inom socialtjänsten och gängkriminalitet, för att nämna några exempel. Det här handlar inte bara om pengar; samhället måste också mäkta med.

Fru talman! Gymnasielagen är tyvärr bara ett av flera exempel på en ohållbar migrationspolitik, där man under många år har lappat och lagat. Vi kommer allt längre från den sammanhållna politik som krävs på migrationsområdet. Som jag framhöll i en tidigare debatt i dag behövs en långsiktig och stram migrationspolitik som är hållbar och tydligt anpassad till de omfattande integrationsproblemen som Sverige faktiskt brottas med. Vi kan inte återigen lappa och laga. Men i stället är det detta man tycks vara beredd att göra, genom att återigen ändra reglerna för anhöriginvandring och genom att utreda en ny grund för uppehållstillstånd.

Det socialdemokratiska kommunalrådet John Johansson i Örebro sa så här i mars i år till SVT: ”Med facit i hand hade man nog kunnat hantera frågan lite bättre ... Jag tycker att man borde ha gjort mer konsekvensanalys: Vad kommer det här att innebära där människorna kommer att bo? Det har saknats, tycker jag.”

Jag kan bara hålla med honom. Därför undrar jag: Vad vill Morgan Johansson säga till John Johansson och andra ute i kommunerna, som kämpar med detta varje dag? Hur ska kommunerna mäkta med de omfattande konsekvenser som gymnasielagen för med sig? Och – kanske ännu viktigare – vad gör regeringen för att säkerställa att det här inte ska hända igen?

Anf. 77 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns en historia i det här också. Detta är ju en effekt av att det kom 35 000 ensamkommande ungdomar 2015. Det var en tid då vi hade den gamla politiken på plats, alltså den som Moderaterna och Fredrik Reinfeldt hade stått för ända fram till 2014. Det var en situation som vi fick försöka reda upp.

Det kanske viktigaste beslut vi fattade för att kunna ta kontroll över situationen gällde id-kontrollerna på hösten 2015. Jag stod i talarstolen här i riksdagen och försvarade id-kontrollerna med argumentet att vi måste se till att många av de ensamkommande söker sig till andra länder, inte bara till Sverige. Orkade Moderaterna rösta för id-kontrollerna? Nej, tvärtom hade ni

skrivit debattartiklar där ni sa att de skulle förstöra integrationen i Öresundsområdet. Moderaterna lade ned sina röster när vi beslutade om id-kontrollerna.

Nu vet vi i efterhand att id-kontrollerna var helt avgörande för att ta kontroll över situationen. Annars hade vi inte bara haft 35 000 utan kanske 40 000, 50 000 eller 60 000 ensamkommande att ta vara på.

Vi fick alltså ta emot 35 000 ensamkommande 2015. En sak som också spelade in var att vi var ett av få länder som inte hade möjlighet till medicinska åldersbedömningar. Det hade havererat 2013 under den moderatledda regeringen, och man hade inte gjort någonting för att återupprätta det.

I dag har vi en ordning där, efter införandet av id-kontroller och andra åtgärningar, antalet ensamkommande har minskat med över 95 procent. Vi har också ett system för medicinska åldersbedömningar på plats, så att vi faktiskt har en möjlighet att ta reda på hur gamla ungdomarna egentligen är när de kommer till Sverige. Det hade vi inte under Moderaternas regeringstid.

Vi har, ska jag säga, kontroll över situationen just nu. Då frågar Maria Malmer Stenergard om vi inte ska göra en utvärdering. Det gör man ju efter att man har gjort något. Just nu är vi dock mitt uppe i processen med att tillämpa gymnasielagen. Man får se efteråt hur den har fungerat.

Jag kan bara säga att den juridiskt sett fungerar bra. Den stod sig i Migrationsöverdomstolen. Det var många som trodde att den inte skulle gå att tillämpa, men den går att tillämpa sedan förra året. Det prövas från fall om man möter de kriterier som finns. Hittills är det drygt 9 000 ansökningar som har behandlats och 6 400 som fått bifall. Det är alltså 70 procents bifallsfrekvens.

De som har fått avslag har till exempel fått det på grund av att de kom hit efter den 24 november 2015, att de inte haft så lång väntetid som stipulerat, nämligen över 15 månader, eller att det inte klarat vandelsprövningen. Om man exempelvis har begått brott i Sverige får man inte heller någon möjlighet till uppehållstillstånd.

Detta är alltså ingen amnesti, och den är heller inte kravlös. Har man varit i Sverige väldigt länge och kom före den 24 november 2015 ska man ha möjlighet att läsa på gymnasiet. Sedan ska man etablera sig på arbetsmarknaden. Då får man stanna. Det är alltså ingen kravlöshet: Sköt skolan, håll dig i skinnet och etablera dig på arbetsmarknaden, så kommer du att få möjlighet att stanna!

Jag tror att det kommer att gå väldigt bra för de flesta av dessa ungdomar. De har hög studiemotivation, och de går också ut på en arbetsmarknad som för ungdomar är starkare än på många år. Arbetslösheten bland ungdomar har ju fallit kraftigt på senare år.

Sedan får vi göra en utvärdering när vi är igenom processen, så får vi se hur det har gått sammantaget. Men det gör vi när vi har gått igenom det hela.

Anf. 78 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Man måste bara älska svensk politik! Här ställer jag en fråga till migrationsministern om de allvarliga konsekvenser som gymnasielagen får ute i kommunerna, där socialdemokratiska kommunalråd gång på gång larmar om att man inte kan hantera situationen. Vad får jag då för svar? Jo, i svaret kritiserar Moderaternas hållning i frågan om id-kontroller. Vi hade en annan modell för hur de skulle införas. Det är väl inte att ta ansvar, fru talman?

Nu diskuterar vi gymnasielagen och de allvarliga konsekvenser av den som vi ser. Då tycker jag att vi ska hålla oss till detta. Jag tror inte att Lagrådets ledamöter skulle dela den positiva syn på gymnasielagen som migrationsministern här ger uttryck för.

Fru talman! Sverige ska ha en human migrationspolitik som respekterar mänskliga rättigheter och internationella konventioner. Jag menar att det också är vår skyldighet att prioritera att ge skydd åt dem som har störst behov av skydd. Gymnasielagen ger i stället skydd åt människor som saknar skyddsskäl. Man kan faktiskt ifrågasätta om detta är rätt och rättvist mot dem som är på flykt i en trasig värld.

Det moraliskt riktiga och humana kan också ifrågasättas när det gäller dem som omfattas av gymnasielagen. För att få permanenta uppehållstillstånd måste de som omfattas av lagen få jobb och egen försörjning inom sex månader efter färdiga studier. De som inte klarar detta ska då utvisas efter att ha varit en längre tid i Sverige. Lagen riskerar snarare att bli en långvarig utvisning, vilket också påtalats av bland andra Skåne Stadsmission. Det, fru talman, tycker jag knappast är humant.

Därför vill jag fråga Morgan Johansson: Är det rimligt att införa en särslagstiftning som ger en viss grupp människor som inte har skyddsskäl företräde framför andra? Är det rätt och rättvist? Återigen undrar jag om regeringen kommer att jobba för att detta inte ska upprepas. Och är det verkligen humant att låta människor stanna här längre när det finns en stor risk för att de ändå kommer att behöva utvisas?

Anf. 79 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag pekade bara på hur Moderaterna inte orkade när det verkligen gällde att vara med på en lösning. Ni klarade inte av att stå upp för id-kontrollerna, för ni var delade i er grupp. Vissa av er tyckte att det var en bra lösning, men andra av er var emot det. Så blev slutsatsen att ni skulle lägga ned era röster i stället. Det var ett beslut som ni vad jag förstår fattade väldigt sent. Det kom faktiskt som en överraskning för mig när vi drev igenom id-kontrollerna på hösten 2015 att Moderaterna inte klarade av att rösta för det.

Nu fick vi igenom id-kontrollerna ändå, och det var ju tur det. Annars hade vi haft betydligt större problem än vi kom att få de kommande åren.

Jag kan konstatera att Migrationsöverdomstolen i sitt slutbesked i höstas slog fast att man kunde tillämpa

lagen och att beredningen av lagstiftningen var till fyllest. Nu fungerar den som den ska, helt enkelt.

Den innebär återigen inte att det är något slags kravlöshet, och den är inte heller någon amnesti. Den bygger på att de som kom i den stora gruppen före den 24 november 2015 och har fått vänta väldigt länge på besked – på grund av att det var så många som kom – åtminstone ska ha en chans att slutföra gymnasiet och etablera sig på arbetsmarknaden. Jag tror också att det finns ett starkt humanitärt skäl här. Den som har läst på gymnasiet, rotat sig i Sverige i viss mån, kan svenska och har mycket hög studiemotivation kommer det förmodligen att gå ganska bra för.

Hade vi inte haft gymnasielagen hade vi haft många fler problem med just ungdomar på gatan. Nu är det 6 000 personer som får möjlighet att vara kvar i gymnasieskolan. Om de hade fått avslag hade risken i stället varit att de hade hamnat i just den grupp som Maria Malmer Stenergard pekar på, med sociala problem, med kriminalitet, med drogmissbruk.

Maria Malmer Stenergard hänvisar till Skåne Stadsmission när det gäller problembilden, men jag tror inte att Stadsmissionen är emot gymnasielagen som sådan. Jag tror snarare att de flesta som jobbar med dessa ungdomar vill att ännu fler ska få stanna. Maria Malmer Stenergard har inte de organisationerna på sin sida – det är snarare tvärtom.

Som sagt: Man får möjlighet att gå ut gymnasiet. Är man inne i systemet har man också tillgång till studiemedel för att exempelvis kunna lösa sitt boende. Och man kommer att kunna gå ut på en arbetsmarknad som är starkare än på många, många år. Det ger ganska goda förutsättningar, skulle jag vilja säga, för dessa ungdomar. Jag har träffat ett stort antal av dem. De jag träffar är alltid oerhört motiverade. De vill fortsätta, och de vill klara av de här kraven, och det tror jag att de allra flesta av dem kommer att göra. Då kommer de att bli en bra tillgång i ett gemensamt samhällsbygge framöver.

Anf. 80 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tycker ändå att man ska ta det på allvar när civilsamhället varnar för att den lagstiftning som man har tagit fram riskerar att bara leda till att det blir långdragna utvisningar. Det är knappast humant.

Svensk migrationspolitik måste bygga på att ett ja är ett ja och att ett nej verkligen är ett nej. Den som har skäl att stanna ska inte bara välkomnas innanför Sveriges gränser utan måste också på riktigt ges en chans att välkomnas in i det svenska samhället och vara med och bidra. Det ställer väldigt stora krav på oss som land och vår förmåga att integrera. De som inte har skäl att stanna ska snabbt få besked, och de ska få snabb hjälp att återvända.

Men med tiden har gränserna mellan ja och nej faktiskt suddats ut, i takt med att särregleringarna och avstegen har blivit allt fler. Det har skett med goda intentioner – det är jag helt övertygad om. Men det har inte fått goda konsekvenser. Det är inte humant att dra

ut på en utvisning på det viset. Det är inte rätt eller rimligt att prioritera dem utan skyddsbehov framför dem som faktiskt har skyddsbehov.

Det är inte alltid lätt att vara politiker. Jag har stor respekt för att Morgan Johansson har en svår uppgift, men nu har Morgan Johansson en riktigt god chans att göra verklig skillnad och ta initiativ till den långsiktiga och hållbara migrationspolitik som vi verkligen behöver och som krävs om vi ska mäkta med integrationsproblemen. Det ska vara en tydlig förankring i verkligheten. Det är väl kanske där jag ser att det brister lite, men jag hoppas att vi framöver ska kunna samarbeta kring denna fråga, så att vi verkligen får det långsiktiga migrationssystemet på plats.

Anf. 81 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det jag vet om civilsamhällets inställning i dessa frågor är snarare att civilsamhällets organisationer har rakt motsatt uppfattning i förhållande till Moderaterna. De civilsamhällesorganisationer som jag stöter på, inte minst de som jobbar med dessa ungdomar, vill inte avskaffa gymnasielagen – tvärtom. De vill nog att den ska omfatta ännu fler och att vi ska skruva ned kraven. Man inser att vi hade haft 6 000 fler på gatorna, med de sociala problem som därmed hade uppstått, om vi inte hade haft gymnasielagen.

Nu finns det en möjlighet. Om du kom före den 24 november 2015 och om du fick vänta väldigt länge och därmed hann rota dig och kanske började prata svenska och gå i de program som finns på gymnasiet kommer du att ha möjlighet att stanna, inte kravlöst men om du möter dessa krav.

Varför satte vi krav på gymnasiestudier? Det var ju heller inte självklart. Jo, det gjorde vi av det enkla skälet att i Sverige bör man ha gymnasiestudier i botten för att klara sig bra på arbetsmarknaden framöver. Det var därför som vi knöt det till detta. Man skulle ha kunnat säga: All right, ni kan gå rakt ut på arbetsmarknaden. Men då vet vi att vi förmodligen hade haft problem i ett senare skede. Därför knöt vi det till gymnasiestudier. Det tycker jag är riktigt att göra.

Jag tycker nog att vi har landat i en position som gör att vi har kunnat ta ansvar för många av de ensamkommande som blev hängande i systemet år efter år eftersom de inte fick sin sak prövad. Nu får de en chans till, och det är enligt min uppfattning det humanitärt riktiga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2018/19:201 om kompetensutvisningar

Anf. 82 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att forskare inte ska utvisas för att de bedrivit delar av sin

forskning i ett annat land. Hon har också frågat mig när i tiden den lösning på problemet med kompetensutvisningar som aviserades i januariavtalet kommer att vara på plats. Utifrån frågeställningen uppfattar jag det som att den handlar om utländska doktoranders rätt till uppehållstillstånd och inte gästforskarens dito.

Internationella doktorander bidrar på ett värdefullt sätt till forskningen på svenska universitet och högskolor. Det ger i förlängningen konkurrensfördelar för svenska företag, som ofta befinner sig långt fram inom innovativa branscher. Det är därför viktigt att underlätta den internationella rörligheten inom forskarvärlden.

Doktorander beviljas uppehållstillstånd för högskolestudier i Sverige. De kan enligt Migrationsverkets praxis beviljas uppehållstillstånd om de kommer att vara i Sverige minst hälften av tiden som de har ansökt om tillstånd för. En sammanhängande utlandsvistelse på upp till en fjärdedel av tillståndstiden godtas. Det kan noteras att frågan om huruvida en doktorand, som har bedrivit studier utomlands, kan beviljas fortsatt uppehållstillstånd är föremål för Migrationsöverdomstolens prövning i ett mål som har överklagats dit.

Det blir allt fler utländska doktorander på forskarutbildningarna i Sverige. Under den senaste tioårsperioden har de ökat från 20 till 35 procent av samtliga doktorander. Andelen doktorander som beviljas förlängning av sina uppehållstillstånd är dessutom hög. Under år 2018 var det 97 procent. Vi har alltså en positiv utveckling på detta område.

Inom Regeringskansliet pågår för närvarande arbetet med att genomföra det så kallade student- och forskardirektivet i svensk rätt. Direktivet innehåller bland annat regler som ska underlätta studenters och forskares rörlighet inom EU.

När det gäller så kallade kompetensutvisningar förhandlas frågan med berörda partier med målsättningen att tillsätta en utredning i en nära framtid.

Anf. 83 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Muhammad Irfan har en master från Antwerpen och forskar om vad som orsakar minnesstörningar hos människor. Det gör han vid Karolinska Institutet här i Stockholm. Han är ett fåtal experiment från att kunna ta på sig doktorshatten, men nu ska han utvisas från Sverige. Skälet är att han har bedrivit delar av sin forskning i USA.

I USA finns nämligen det labb med avancerad utrustning och kunskaper inom just den typ av hjärnforskning som projektet behöver. Domen är överklagad, men Muhammad har under lång tid levt med hotet om utvisning. I en intervju säger forskarens handledare vid Karolinska Institutet att projektet inte har kunnat slutföras eftersom forskaren inte har fått resa tillbaka till USA för att göra de avslutande experimenten.

Fru talman! Det är absurt att forskare utvisas från Sverige för att delar av forskningen har bedrivits i ett annat land. Sverige ska vara ett attraktivt land för kom-

petent arbetskraft, drivna företagare och duktiga studenter. Just nu känns det som att Sverige håller på att bli raka motsatsen.

Det har nu gått drygt tre månader sedan januariöverenskommelsen slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. I den anges att problemet med kompetensutvisningar måste lösas. Hittills har det från den socialdemokratiska ledda regeringen dock inte redovisats ett enda politiskt initiativ för att kompetensutvisningarna ska få sitt slut.

Detta är bakgrunden till min interpellation.

Vilka åtgärder vidtar regeringen och ministern för att forskare inte ska utvisas från Sverige för att de har bedrivit delar av sin forskning i ett annat land? När i tiden kommer den lösning på problemet med kompetensutvisningar som aviserades i januariöverenskommelsen att vara på plats?

Jag måste tillstå att jag är rätt förvånad över svaret här i kammaren i dag. Migrationsministern ägnar långa stycken åt att beskriva hur viktiga utländska doktorander är för svenska företag och för Sverige. Men när det gäller svaren på mina båda frågor håller han sig mycket kort: Frågan om att tillsätta en utredning förhandlas med berörda partier.

De berörda partierna – jag antar att det är Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet – har ju redan kommit överens om att frågan om kompetensutvisningar ska lösas. Fallet med Muhammad och flera andra visar att det bråttom, så jag upprepar min fråga: När och hur tänker regeringen åtgärda problemet med kompetensutvisningar?

Anf. 84 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först kan man allmänt säga att Sverige är ett attraktivt land för forskare. Precis som jag säger i mitt svar har andelen utländska doktorander snarast ökat på senare år. Ungefär 1 000 nya tillstånd beviljas per år.

Vi har också en mycket hög beviljandegrad, mellan 97 och 99 procent, både vad gäller förstagsbeviljanden och förlängning. Det implicerar att de allra flesta, ända upp till 99 procent av fallen, förstår och följer de regler som finns.

Dessutom har vi jobbat mycket aktivt med handläggningstiderna de senaste åren. Vi har gett Migrationsverket i uppdrag att korta tiderna, och vi ser nu resultat. Handläggningstiderna minskar för samtliga kategorier av studerande från 2016 till 2018. För doktorander har handläggningstiden minskat med 30 procent, och för gästforskare har handläggningstiden minskat med nästan 40 procent.

Sverige är alltså ett attraktivt land att forska i, de som söker sig hit får i de allra flesta fall förlängt och handläggningstiderna har sjunkit kraftigt. Det går också allt snabbare att få besked.

Regelverket är inte något som jag har hittat på, utan det har funnits under mycket lång tid: Söker du studieplats i Sverige är det i huvudsak i Sverige som du ska studera eller forska. Man kan inte bara ta upp en plats

i Sverige för att sedan läsa någon annanstans. Man kan inte komma till Sverige ena dagen och sedan åka till USA nästa dag och vara där resten av studietiden. Ska man forska i USA är det i så fall till USA man ska söka och inte till Sverige.

Detta regelverk har funnits under väldigt lång tid, och det är inte okänt för dem som söker hit. Det är därför vi har så hög beviljandegrad – man känner till detta.

I de här fallen söker man för två år, och man får säga att regelverket ändå är ganska generöst när det gäller utlandsvistelse. Minst hälften av tiden ska vara i Sverige. Totalt sett under de två åren kan du alltså studera i något annat land i ett år och ändå följa reglerna. Under det året kan man vara sex månader sammanhängande i ett annat land. Mot den bakgrunden är det ändå rätt generöst.

Det här känner alla till som söker sig till studier utomlands ifrån. Det är därför som vi har en beviljandegrad på upp till 99 procent när det gäller förlängning. Dessa regler har som sagt funnits väldigt länge.

Detta är en praxis som man har lagt fast från Migrationsverket och också via domstolar. Jag vet att det här prövas i domstol, och vi får se hur det blir i slutändan. Men jag tycker inte att det är orimligt att det i huvudsak är i Sverige som man ska studera om man söker för att studera i Sverige. Sedan tillkommer reglerna kring utlandsstudier.

När det gäller den bredare frågan om direktiv till utredningen jobbar vi också med detta och förhandlar direktiv mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna. Jag ser framför mig att vi nu under våren kommer att kunna presentera dessa direktiv, som rör mycket bredare frågor än det här. Vi är alltså mitt inne i en process, och vi återkommer förstås när vi är färdiga med detta.

Anf. 85 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Först ska jag vara rättvis och berömma regeringen: Jag tycker att det är bra att man prioriterar att minska handläggningstiderna. Det är naturligtvis väldigt viktigt.

Problemet med att drivna människor utvisas på grund av vad som egentligen är petisser kvarstår dock. Nästintill på veckobasis får vi höra om hur Sverige går miste om viktig kompetens. Det har vi inte riktigt råd med.

Regeringen har sagt att man vill åtgärda problemen, men sedan januariöverenskommelsen undertecknades tycks det snarare som om regeringen har dragit ned på ambitionsnivån.

För bara någon vecka sedan hade Morgan Johansson en debatt med min moderatkollega Arin Karapet här i kammaren. Morgan Johansson sa då: ”Om man kommer hit från andra sidan jorden och ska jobba här har man ett personligt ansvar att ta reda på vilka villkor som gäller och vilka regler man ska följa.” Detta ligger i linje med det som Morgan Johansson också säger här i dag.

Vill Morgan Johansson verkligen se forskaren Muhammad i ögonen och säga: Det var ditt personliga ansvar att känna till att du som forskare på Karolinska institutet inte kan utföra experiment vid ett lärosäte i USA, för det utgör skäl för att du ska utvisas från Sverige.

Om Morgan Johansson inte vill se Muhammad i ögonen och säga detta är det faktiskt Morgan Johanssons skyldighet att nu se till att problemen med kompetensutvisningar snarast åtgärdas. Det här och många andra fall visar ju att problemen finns kvar.

Det är bråttom. Fler får inte drabbas, och vi får inte riskera att avskräcka talanger från att komma hit och bygga svensk forskning och svenska spjutspetsföretag starkare.

Fru talman! Jag har en kompletterande fråga. Den utredning som Morgan Johansson nu nämner och som ska gå in i en bredare utredning, är det samma som den stora migrationsutredningen? Betyder det då att vi kan förvänta oss att det kommer direktiv även gällande det under våren? Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

En annan fråga gäller talangvisum, som utlovas i januariöverenskommelsen. När tänker man sig att det ska komma på plats? Jag vill också påpeka att även om det kommer på plats så hjälper det inte dem som redan är här och som lever med hot om utvisning enbart på grund av de här bagatellartade förseelserna, alltså kompetensutvisningarna. Därför måste även frågan om kompetensutvisningar hanteras, och jag tycker mig ana att intresset tyvärr är lite svagt från regeringens sida.

Anf. 86 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! När det gäller frågan om vilka utredningar vi talar om så är migrationsutredningen en av dem. Arbetskraftsinvandring kommer i ett annat utredningsspår, men också de direktiven förhandlas nu med Centerpartiet och Liberalerna.

I sak måste jag ändå ställa frågan: Moderaterna kan väl ändå inte mena att det är rimligt att söka för att forska i Sverige och så dagen efter åker du till ett annat land, exempelvis USA, och är där resten av studietiden och bara tar upp en plats i Sverige? Det måste ändå finnas någon form av krav att det är i Sverige som du ska bedriva den huvudsakliga delen av dina studier och din forskning.

Som det är nu får du två år. Halva den tiden, alltså ett år, och under en sammanhängande period på sex månader kan du sedan bedriva forskning utomlands. Jag tycker inte att det är orimligt att ställa detta krav.

Kan jag se Muhammad i ögonen? Ja, jag kan se vem som helst i ögonen när det gäller olika sakfrågor, och jag står naturligtvis fast vid min åsikt som är att när du kommer hit till Sverige och söker arbetstillstånd har du också ett personligt ansvar att veta hur reglerna ser ut. Det gäller den som kommer hit som arbetskraftsinvandrare, och det gäller inte minst den arbetsgivare som tar hit någon som ska jobba i Sverige. När man tar hit någon från andra sidan jorden har man ett

personligt ansvar att se till att man också följer löne-regler och arbetsvillkor i övrigt. Gör man inte det vet man också vad konsekvenserna blir.

De allra flesta i de här fallen följer de regler som finns. När vi har en beviljandegrad gällande förlängning på upp till 99 procent kan väl regelverket inte vara så förfärligt krångligt att man inte klarar av att följa det. Men det kräver naturligtvis att man har koll på reglerna när man kommer hit.

Vi bereder som sagt var både migrationsfrågan och frågan om arbetskraftsinvandring. När det gäller arbetskraftsinvandring är det viktigt för oss att slå vakt om att det inte kan utnyttjas på så sätt att en arbetsgivare tar hit folk från andra sidan jorden som får jobba för 30 kronor i timmen och bo i en källare. Därmed förrycker man både konkurrensneutralitet i förhållande till andra företag och exploaterar människor på arbetsmarknaden.

En sådan utveckling kommer vi socialdemokrater aldrig att tillåta. Vad vi än gör när det gäller arbetskraftsinvandring måste vi också slå vakt om att arbetsmarknaden fortsätter att fungera på ett bra sätt och att grundläggande avtalsregler kan upprätthållas.

Anf. 87 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Nu börjar jag bli osäker på om Morgan Johansson över huvud taget ser att det finns ett problem med kompetensutvisningar. Jag tycker personligen att det är helt absurt att man utvisas från Sverige för att delar av forskningen har bedrivits i ett annat land.

Sverige ska självklart vara ett attraktivt land för kompetens, arbetskraft, drivna företagare och duktiga studenter. Den nuvarande politiken riskerar dock att föra Sverige i rakt motsatt riktning.

Det är klart att man ska följa regelverket. Det skriver jag under på. Men alla som har följt medierna vet att det finns detaljer i och tolkning av regelverket som uppenbarligen är helt orimliga, där människor utvisas ur det här landet på grund av petitesser som de svårigen hade kunnat förutse.

Tyvärr är inte Muhammad ensam. Ett annat exempel är en ingenjör på ABB som utvisades förra sommaren för att en tidigare arbetsgivare, före ABB, hade missat att teckna en försäkring. Honom vill ABB anställa igen. Men han har inte rätt att komma hit på grund av det gamla felet som en tidigare arbetsgivare begick. Det är tyvärr bara ett av alla dessa exempel. Jag tycker inte att detta är rimligt. Jag tycker inte heller att den typen av regelverk är jämförbart med när människor kommer hit och utnyttjas under slavliknande förhållanden och får bo under vedervärdiga förhållanden. Det tycker jag självklart är lika illa som migrationsministern tycker. Men det är inte riktigt samma sak.

Fru talman! Om man jobbar och gör rätt för sig ska man inte utvisas ur Sverige på grund av petitesser. Moderaterna har i flera år lyft fram dessa problem. Nu

tycker jag faktiskt att det är hög tid att regeringen agerar.

Anf. 88 Justitie- och migrationsminister
MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har redan agerat. Det genomfördes en lagändring förra året om en möjlighet för arbetsgivaren till det som kallas självrättelse, det vill säga att om man ser att man har gjort ett fel och frågan är uppe igen för prövning av Migrationsverket kan man rätta till detta fel. Men om vi bara släpper allting fritt och säger att det inte spelar någon roll under vilka villkor och regler som någon har kommit hit på riskerar vi faktiskt att förstöra grunderna för arbetsmarknaden. Och det finns massor med exempel på människor som utnyttjas på ett helt oacceptabelt sätt. Det kan Maria Malmer Stenergard också läsa om i medierna från vecka till vecka, skulle jag vilja säga. Det handlar bland annat om restaurangbranschen och byggbranschen. Nagelsalongerna hörde vi om för bara någon månad sedan, där detta arbetskraftsinvandringssystem utnyttjas på ett helt oacceptabelt sätt.

Vi kommer därför inte att ge oss när det gäller att det ska finnas regler för att samma villkor ska gälla. Om någon kommer hit för att jobba i Sverige är det svenska löner och svenska arbetsvillkor som ska gälla. Och det bästa man som arbetsgivare kan göra för att se till att tillförsäkra sig detta är att teckna ett kollektivavtal. Då får man mycket av detta regelverk redan på plats. Dessutom får man ett bra samarbete med fackföreningsrörelsen i varje del. Det är det bästa man kan göra för att försäkra sig om att man verkligen på ett bra sätt tar hand om dem som kommer hit och ska jobba.

När det gäller denna del är min principinställning nog att om man kommer hit till Sverige för att bedriva forskning är det också i huvudsak här som man ska bedriva forskningen. Det finns ganska generösa regler i dag för att kunna åka utomlands och kanske vara där nästan hälften av tiden. Sedan får vi se vad en domstolsprövning av de enskilda fallen till slut kommer fram till när det gäller praxis.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:180 om tonnageskatten

Anf. 89 Finansminister MAGDALENA
ANDERSSON (S):

Fru talman! Anders Hansson har frågat mig om jag och regeringen avser att se över möjligheterna att utvidga tonnageskattesystemet.

Tonnageskattning är ett frivilligt system som får tillämpas från och med 2017. Det innebär att inkomsten från kvalificerad rederiverksamhet beräknas schablonmässigt utifrån fartygens nettodräktighet. Den schablonmässigt beräknade inkomsten beskattas med den gällande skattesatsen. Rederiverksamhet som är

kvalificerad är bland annat transport av gods och passagerare till sjöss med fartyg som har en bruttodräktighet om minst 100, har sin strategiska och ekonomiska ledning i Sverige och huvudsakligen används i internationell fart eller i inrikes fart i ett annat land. För att rederiverksamheten ska anses vara kvalificerad krävs vidare bland annat att en viss andel av fartygen i företagets flotta är registrerade i något register inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES.

När systemet infördes var det uttalade syftet att ge svenska rederier i internationell trafik konkurrensvillkor som är likvärdiga med villkoren för rederier i jämförbara länder i Europa. Regeringen anser fortfarande att systemet bör vara begränsat till fartyg som huvudsakligen används i internationell fart eller i inrikes fart i ett annat land. En starkt svensk sjöfart utgör ett viktigt verktyg för regeringens ambitioner att öka den svenska exporten till nya tillväxtmarknader, att flytta fler långväga godstransporter från lastbil till tåg och sjöfart samt bidra till en minskad klimatpåverkan från transportsektorn.

Som angavs när systemet för tonnageskattning infördes är sjöfarten en livsnerv för handel med omvärlden, men ytterst också för Sveriges välstånd samt för att omkring 90 procent av Sveriges export och import någon gång under transportkedjan transporteras med fartyg. Det kan konstateras att målsättningen med systemet var att Sverige, i ett internationellt perspektiv, ska ha en konkurrenskraftig sjöfartsnäring.

Jag vill avslutningsvis erinra om att regeringen när systemet infördes (prop. 2015/16:127) uttalade att vi har för avsikt att följa upp och utvärdera effekterna av lagstiftningen. En sådan utvärdering och uppföljning bör dock inte göras förrän systemet har varit i kraft några år.

Anf. 90 ANDERS HANSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Goda förutsättningar för svensk sjöfart är grundläggande för att Sverige över huvud taget ska kunna konkurrera internationellt med andra länder inom sjöfarten. I detta sammanhang är tonnageskatten viktig.

Alliansregeringen tog initiativ till att införa en svensk tonnageskatt, och den tidigare S-MP-regeringen fullföljde 2016 det hela genom att lägga fram ett lagförslag efter att EU-kommissionen hade godkänt det. Det fick också riksdagens godkännande och trädde i kraft den 1 januari 2017.

Det övergripande syftet, utöver likvärdiga konkurrensvillkor, var att fler fartyg kunde läggas under svensk flagg. Glädjande nog har antalet fartyg som flaggats in med svensk flagg sakta ökat sedan införandet. Vi fick för en tid sedan besked om att det hundrade fartyget nu hade flaggats in från att det tidigare varit 85 fartyg. Det är visserligen en blygsam ökning då Sverige för inte så länge sedan hade över 200 fartyg under svensk flagg. Men vi får glädjas åt de små stegen framåt. Det är alltid viktigt att Sverige inte bara följer utvecklingen inom svensk sjöfart utan också ligger i framkant i fråga om bland annat lagstiftning.

Med detta sagt oroas jag därför en smula av statsrådets svar. Det verkar som att regeringen är nöjd med den nuvarande ordningen och inte har för avsikt att göra några förändringar framgent.

Fru talman! I min värld måste man hela tiden vara beredd att förbättra lagstiftningen och anpassa den efter såväl rådande omständigheter som utvecklingen i övriga världen.

Min oro kommer egentligen när jag hör statsrådet svara följande: ”Regeringen anser fortfarande att systemet bör vara begränsat till fartyg som huvudsakligen används i internationell fart eller i inrikes fart i ett annat land.”

Därmed vägrar regeringen att se över ett antal tekniska delar i systemet som i dag diskriminerar fartyg med svensk flagg när det gäller att bedriva trafik på Sverige. Till exempel leder kravet på 25 procent verksamhet utanför Sverige i praktiken till att svenska rederier inte kan konkurrera om kontrakt i Sverige, utan utländska rederier får en komparativ konkurrensfördel.

Jag tar det en gång till för effektens skull: Svenska rederier kan inte konkurrera om kontrakt i Sverige med gällande regler. Vi gynnar således i stället utländska rederier.

Om det är så regeringen vill stödja och stärka svensk sjöfart blir jag riktigt orolig.

Ytterligare en fråga kring lagstiftningen som blir aktuell är huruvida storlekskravet för anslutna fartyg är på en relevant nivå. Andra länder, till exempel Danmark, har sänkt gränsen för detta. Med anledning av detta undrar jag om det är någonting som statsrådet skulle vara villig att se över.

Fru talman! Grundläggande i min argumentation är att Sverige inte bara kan slå sig till ro med att vi nu har en tonnageskatt på plats. Världen förändras hela tiden, och vi i Sverige måste följa med och vara observanta på förändringar som kan missgynna, eller för den delen gynna, svensk sjöfart. Om vi står stilla blir vi i Sverige omsprungna till stort men för svensk sjöfarts konkurrenskraft.

Jag är övertygad om att statsrådet Magdalena Andersson inte vill se detta ske. Men jag oroas då en smula av hennes svar, då det verkar vara ett svar där man är föga beredd att upgradera svensk tonnageskatt från dagens system till nästa version. Det är mer ett svar där man verkar vara nöjd med nuvarande ordning utan att blicka framåt. Jag hoppas att jag har fel, för svensk sjöfart behöver de bästa förutsättningarna i sin konkurrens med andra. Jag kan utlova att jag tänker driva på regeringen i denna fråga.

Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är viktigt att vi har ett system för tonnageskatt på plats i Sverige. Det dröjde decennier innan det var på plats, och ett flertal utredningar tittade på detta. Jag tror faktiskt att det var olika färg på de regeringar som tillsatte utredningarna. Det är klart att detta har förbättrat konkurrenskraften för den svenska

sjöfarten, och vi ser även viss effekt vad gäller inflaggning.

För mig är det självklart att vi kommer att utvärdera den här lagstiftningen när den har varit på plats ett tag, men jag tycker att det kanske är lite tidigt när den har varit på plats i bara lite drygt ett år. Vi ska i stället avvakta tills den har varit på plats lite längre och vi har större möjligheter att se vilka effekterna av lagstiftningen är. Då kommer vi naturligtvis att vara öppna för att utvärdera olika delar av den här lagstiftningen.

Jag tycker att det är viktigt att understryka att det fanns en bred samsyn mellan Moderaterna och Socialdemokraterna när det här förslaget togs fram. Det anmälde ingen avvikande mening från Moderaterna i det läget. I den propositionen fanns det också avvägningar vad gällde just storlek och hur man ska se på inrikes och utrikes sjöfart.

Jag skulle nog alltså gärna vilja se den här lagstiftningen verka ytterligare ett tag innan vi gör utvärderingen. Då ska vi dock naturligtvis titta över alla aspekter av lagstiftningen.

Anf. 92 ANDERS HANSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, Magdalena Andersson!

Det stämmer att regeringen vid införandet av lagstiftningen uttalade att man hade för avsikt att följa upp och utvärdera effekterna av den. Det tycker jag är naturligt och klokt. Som statsrådet säger bör en sådan utvärdering och uppföljning inte ske förrän systemet har varit i kraft i några år. Denna lagstiftning infördes den 1 januari 2017, så den har varit i kraft i åtminstone ett par år. Det har alltså gått två och ett halvt år sedan januari 2017.

Jag förstår självklart att man måste hitta en tid då det känns lämpligt. Det är helt rätt att det inte fanns några meningsskiljaktigheter när lagstiftningen infördes, men det innebär ju inte att vi bara kan sitta still som det är nu. Omvärlden förändras nämligen hela tiden, och därför blir ju frågan när statsrådet anser att det har gått erforderlig tid för att man ska kunna ge direktiv till en sådan här uppföljning. Pratar vi nästa år, eller pratar vi om fem år? Vad är erforderlig tid?

Detta gäller speciellt med hänvisning till att lagstiftningen uppenbarligen exkluderar svenska rederier från kontrakt i Sverige då de inte har 25 procent av sin verksamhet utanför Sverige. I detta sammanhang kan man också nämna mindre rederier som har specialfartyg som är ytterst viktiga för Sverige sett ur ett beredskapsperspektiv. Här spelar såväl 25-procentsregeln som storlekskravet på fartygen roll för huruvida dessa fartyg kan ingå i vårt tonnagesystem. Jag kan dock villigt erkänna att vi här kanske är inne på en annan fråga som mer rör sjöfartsstöd. Det har vi sett inte minst nu när fartyget Pleijel, som tillhör Baltic Offshore i Kalmar och är ett kabelutläggningsfartyg, har haft problem just med sitt sjöfartsstöd. Det går dock lite vid sidan av just tonnageskatten.

Min fråga blir egentligen just: När kan vi se den här utvärderingen? Det är nämligen farligt om vi lutar oss

tillbaka och säger att vi har en lagstiftning på plats, som vi alltså införde den 1 januari 2017, om vi inte är beredda att se över den nu när svensk sjöfart påtalar vissa brister i det hela. Jag ser det som en styrka att kunna säga att något innebär förändrade förutsättningar jämfört med när lagen togs i kraft. Vi måste kunna säga att vi kan titta vidare på det, och då behöver vi naturligtvis en uppföljning och en utvärdering.

Jag tror som sagt inte att det behöver vara en trätofråga om vi gör en uppföljning eller inte, utan trätofrågan blir i så fall *när* vi ska göra den. Jag anser att det bör ske väldigt snart, för jag tycker att vi hela tiden måste vara på tårna så att svensk sjöfart ska kunna konkurrera med internationell sjöfart på rätt villkor.

Anf. 93 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Anders Hansson har helt rätt. Jag befann mig uppenbarligen fortfarande i valåret 2018. Det var i och för sig trevligt då också, men det stämmer att systemet har varit på plats i drygt två år.

Normalt sett brukar vi låta system vara på plats lite längre än så innan man gör en översyn, om det inte händer något väldigt dramatiskt. Jag skulle nog alltså förespråka att vi låter det gå lite längre tid innan vi gör en sådan utvärdering – om det inte händer något stort i omvärlden, som sagt.

Den kritik som nu finns från branschens sida är densamma som när man gjorde dessa avgränsningar, och det är ingen överraskning att branschen fortfarande har dessa synpunkter. De fanns där då också, och man gjorde olika avvägningar både vad gäller hur stora fartygen skulle vara och vad gäller hur stor andel som skulle vara i internationell trafik. Det var alltså med öppna ögon som riksdagen – moderater och socialdemokrater – fattade beslut om det system som vi har i dag, och om det inte händer något dramatiskt i omvärlden skulle jag nog ändå förespråka att man avvaktar lite innan man gör en förändring.

Förändringar i omvärlden pekar dock också på det som inte är oproblematiskt inom den här branschen och andra branscher, nämligen att man riskerar att ha ett race to the bottom när det gäller skattenivåerna i olika branscher. Från svensk sida brukar vi inte vilja vara ledande i ett race to the bottom vad gäller skattenivåer och möjligheter att ta ut skatt, utan vi vill avvakta och se lite vad som händer i andra länder. Skatteintäkterna är nämligen centrala för att vi ska kunna finansiera forskolor, skolor, sjukvård, äldreboende, polis, försvar och mycket annat.

Anf. 94 ANDERS HANSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, Magdalena Andersson!

Jag håller med; som moderat är jag den förste att säga att vi inte ska ta ut mer skatt av medborgarna än absolut nödvändigt. Det är jag alltså helt med på.

Det är naturligtvis viktigt att sjöfarten ges de förutsättningar den behöver, och här kommer det onekligen

också in att man får titta på helheten. Vi har tonnage-skatten, farledsavgifter och lotsavgifter, och vi har arbetsmiljö och frågor som rör till exempel beskattning av sjömän. Nu tog jag bara tonnageskatten för sig, men jag kan säkert diskutera även de andra frågorna med Magdalena Andersson. De hör nämligen ihop. Svensk sjöfart påverkas av väldigt många faktorer, och tonnageskatten är en av dem.

Vi har samma mål: Vi vill se en levande och konkurrenskraftig svensk sjöfart, och vi vill att fler fartyg ska få svensk flagg. Det är inte så att vi ska ha ett race to the bottom, men samtidigt får vi inte vara så pass försiktiga och sitta så pass stilla i båten – för att ta till fartygsknep – att vi inte vågar göra förändringar när vi riskerar att rederier börjar tveka inför att flagga in skepp till Sverige.

Nu har vi en positiv inflaggning på 15 fartyg – från 85 till 100 – vilket är glädjande och något som jag tror att alla partier i Sveriges riksdag är glada för. Men vi måste se vad som kommer framgent, och jag tror att det är viktigt att vi ligger i framkant. Jag kommer att följa frågan vidare.

Anf. 95 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag är glad att det i riksdagen finns ett brett stöd för att vi ska ha en stark svensk sjöfart. Det är viktigt för Sverige som exportnation att vi har en stark sjöfart. Det är även viktigt för att vi ska kunna nå våra klimatmål; det är ju mycket mer klimatsmart att transportera gods via sjöfarten än via till exempel lastbil. Här finns det alltså mycket som vi behöver arbeta med för att säkerställa att vi har en bra svensk sjöfart och att den har konkurrenskraftiga villkor internationellt.

Sjöfarten är i dagsläget skattemässigt gynnad på en rad olika sätt jämfört med andra branscher, också för att den befinner sig i en hård internationell konkurrens. Samtidigt är det viktigt att vi är vaksamma; vi vill inte att Sverige ska leda ett race to the bottom internationellt vad gäller att sänka skatter och på så sätt försvåra inte bara Sveriges utan också andra staters möjligheter att finansiera viktiga verksamheter som vi behöver finansiera tillsammans.

Tack så mycket för interpellationen! Jag önskar en trevlig helg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2018/19:191 om skatte-regler för ideella verksamheter

Anf. 96 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Hampus Hagman har frågat mig om regeringen avser att agera för att de förmånliga regler som i dag gäller för idrotten också ska gälla för andra ideella föreningar.

De ideella organisationernas engagemang är en viktig del för möjligheten till friluftsliv. Ett led i arbetet med att nå målen för friluftspolitiken är därför att stärka friluftorganisationerna. Även för andra allmännyttiga organisationer är det centralt att förutsättningarna för dessa verksamheter är goda.

Friluftorganisationerna bidrar till ökad motion, bättre folkhälsa och ökat välbefinnande. I likhet med andra ideella organisationer med allmännyttiga ändamål är de viktiga mötesplatser och kontaktytor för människor. Själva föreningsarbetet – att enskilda frivilligt och oftast mot låg eller ingen ersättning arbetar tillsammans för ett allmännyttigt ändamål – har dessutom i sig ett stort värde. Ideella insatser av det slaget är mycket positiva.

En allmännyttig ideell förening med ändamål att främja idrott är undantagen från att betala arbetsgivaravgifter på ersättning till en idrottsutövare om ersättningen under året inte har uppgått till ett halvt prisbasbelopp. Detta undantag från att betala arbetsgivaravgifter är förenat med olika gränsdragningar. Gränsdragningarna hanteras genom rättstillämpningen. Om en utvidgning av undantaget skulle göras är det inte givet att alla frågor och den osäkerhet som handlar om vilka organisationer som omfattas eller vilka ersättningar som undantaget kan tillämpas på försvinner. Det kan i stället, vilket framstår som mycket sannolikt, uppstå nya gränsdragningar.

Anf. 97 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! I det civila samhället, i föreningslivet och i de ideella organisationerna läggs grunden för demokratin. Ibland kan det låta som att det som pågår i civilsamhället bara är en fritidsaktivitet – ett sidospår till allt som sker inom det offentliga eller i det privata – men föreningslivet är väldigt mycket viktigare än så.

I föreningslivet lär vi oss att lyssna på andra. Vi lär oss medmänsklighet, och vi lär oss att kompromissa. Vi lär oss det som är grunderna för demokratin. Dessutom är det inte sällan så att en positiv förebild i en förening kan vara det som får unga människor att hamna på rätt bana i livet.

Vi vet också att gemenskap i sig är positivt för människor. Ofrivillig ensamhet kostar samhället stora belopp varje år. Därför är civilsamhällets förutsättningar i allra högsta grad en fråga för riksdag och regering.

Det är just förutsättningarna för civilsamhället som denna interpellation handlar om. Bakgrunden är att idrottsföreningar i dag har förmånliga skatteregler. Dessa innebär att föreningen inte behöver betala arbetsgivaravgifter för idrottsutövare, tränare eller tävlingsfunktionärer så länge ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp. Denna regel kallas ibland halva basbelopp-regeln.

Detta undantag betyder väldigt mycket för idrotten. Det skapar förutsättningar för allt det goda som jag precis beskrev.

Samma regelverk borde gälla för andra ideella organisationer. I min interpellation exemplifierade jag

med organisationerna i Svenskt Friluftsliv, där skillnaden i regelverk förmodligen blir allra mest konstig.

Dessa organisationer, som precis som idrotten samlar massvis av människor och som precis som idrotten bidrar till att vi rör på oss, till att vi får en gemenskap och till att vi lär oss demokratins grunder, får inte tillämpa de regler för arbetsgivaravgifter som idrottsorganisationer får tillämpa. Det är Skatteverkets tolkning av lagen.

Här behöver lagen ändras. Det har Kristdemokraterna försökt att få till stånd genom motioner till riksdagen.

Jag blev lite förundrad av finansministerns svar. Min fråga var om regeringen avser att agera för att de förmånliga regler som i dag gäller idrotten också ska gälla andra ideella organisationer. Om detta sa finansministern egentligen ingenting. Däremot svarade finansministern att det inte är givet att alla frågetecken försvinner om en utvidgning av undantaget skulle göras.

Jag får väl fråga så här i stället: Är regeringen beredd att tillsätta en utredning som kan titta på frågan och som kanske kan räta ut de frågetecken som oroar regeringen om hur halva basbelopp-regeln kan utvecklas?

Anf. 98 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag delar Hampus Hagmans bild av vilken roll den ideella sektorn spelar i det svenska samhället. Det är en mötesplats. Man träffar människor med olika bakgrund. Det är ett ställe där ungdomar får förebilder. Det är ett ställe där man samlas och träffas, ofta med ett gemensamt intresse och ett gemensamt mål. Det skapar en otrolig styrka i vårt samhälle.

Det är många människor som lägger otroligt mycket tid på att lära våra ungdomar inte bara att idrotta, att vara ute i naturen, att utöva kultur eller andra saker utan också att vara en del av denna gemenskap och att fostras in i demokratiska organisationer. Det är otroligt viktigt att lära sig till exempel hur ett årsmöte fungerar eller att ta uppdrag som kassör eller sekreterare i en liten klubb. Det betyder mycket för den demokratiska skolningen.

Med detta sagt finns det ju ett undantag just vad gäller idrottsutövning. Syftet med det tror jag inte framför allt är att förbättra den demokratiska skolningen utan att skattemässigt gynna idrottsutövande.

Som med alla undantag i skattelagstiftningen blir det gränsdragningsproblem, och här finns det uppenbara gränsdragningsproblem. Till exempel har Friluftsrådet i en dom fått rätt till denna reduktion; Livräddningssällskapet har däremot inte fått det.

Efter att ha jobbat med skattefrågor under ganska många år vet jag att det blir gränsdragningsproblem varje gång man gör denna typ av undantag. Om man skulle flytta denna gräns och hitta någon lämplig formulering i lagstiftningen skulle man snabbt få ett nytt gränsdragningsproblem. Hur är det till exempel med dem som lajvar, utövar trädgårdsodling eller spelar

schack? Hur är det med olika former av dataspelsföreningar? Då sitter man i stället med nya gränsdragningsproblem.

Från mitt perspektiv är det viktigt att detta är en sektor som har goda villkor generellt. Det kan göras på många andra sätt än genom att utvidga ett skatteundantag. Till exempel fördubblade vi nästan anslagen till friluftsföreningarna under den förra mandatperioden.

Anf. 99 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Jag sa tidigare att jag blev lite förundrad över finansministerns svar. Det är uppenbart att vi delar väldigt mycket av synen på civilsamhället och på de ideella organisationerna. Även om huvudsyftet med idrotten kanske inte är att fostra oss i demokrati är detta en väldigt viktig bieffekt av ett engagemang i en idrottsförening.

Min förundran har tyvärr inte lagt sig. Finansministern säger att det inte är givet att alla frågetecken försvinner om en utvidgning av undantaget skulle göras. Jag inbillar mig heller inte att en utvidgning inte skulle kunna leda till framtida gränsdragningsproblem. Det är nog få förändringar i något system som inte innebär någon form av gränsdragningsproblem.

Det finns ett väldigt enkelt sätt att undvika gränsdragningsproblem, och det är att inte göra någonting alls. Då slipper man gränsdragningar. Och det verkar vara just att inte göra någonting alls, åtminstone åt skatteförutsättningarna, som är regeringens linje i den här frågan. Det är åtminstone någon typ av svar.

Det här bekymrar mig, och jag är faktiskt övertygad om att det också bekymrar de organisationer i föreningslivet som berörs. Inte minst är ju detta en skevhet som blir väldigt konstig gentemot många av Svenskt Friluftslivs organisationer, precis som finansministern var inne på och som jag också nämnde tidigare.

Jag vill att samtliga ideella organisationer ska omfattas, men Svenskt Friluftslivs organisationer står ju precis som Riksidrottsförbundets organisationer för fysisk aktivitet. Det borde vara en förhållandevis enkel avgränsning att göra, om man nu vill avgränsa reglerna till att bara gälla vissa typer av ideella organisationer. Dessutom omfattades organisationerna i Svenskt Friluftsliv av halva basbelopp-regeln när den kom till på 90-talet. Då hanterades bidraget till dessa organisationer av Riksidrottsförbundet, men efter att politiken flyttat bort bidragsgivningen från Riksidrottsförbundet omfattas inte längre alla dessa organisationer av reglerna. I Svenskt Friluftslivs fall skulle det alltså i praktiken innebära en återställare till det gamla, mer förmånliga regelverket om de fick omfattas av undantaget.

Jag vill vara konstruktiv, fru talman, och ser ju att ett steg i rätt riktning är bättre än inget steg alls. Om finansministern inte är beredd att titta på detta bredd undrar jag ändå om hon skulle kunna tänka sig en mindre utvidgning, som åtminstone innebär att friluftslivsorganisationerna omfattas av detta undantag.

Anf. 100 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Att stödja friluftorganisationerna är ingenting som jag som finansminister har problem med över huvud taget. Däremot är jag inte säker på att just det här skatteundantaget är det allra bästa sättet att stödja organisationerna. Vi visade ju under förra mandatperioden vår stora vilja att göra det genom att nästan fördubbla anslagen till de här organisationerna. Men att just gå på det här undantaget var inte den väg som vi bedömde var det bästa sättet att stödja organisationerna på.

Om man uppfattar att rättsläget är konstigt eller oklart finns det naturligtvis möjligheter att driva fram fler fall till rättslig prövning, eftersom det, precis som vi ju båda ser, här finns uppenbara gränsdragningsproblem.

Något som är viktigt att ha med sig när det gäller det här undantaget är att om man inte betalar arbetsgivaravgifter får inte de som arbetar i de här organisationerna, till exempel domare som kan döma i många olika föreningar, de förmåner som kommer med att man betalar arbetsgivaravgifter, till exempel pensionspoäng. För enskilda individer, till exempel domare som dömer i väldigt många matcher, kan det handla om ganska stora belopp som de inte kommer att få någon pension för när det är dags att gå i pension. Det är också viktigt att ha med sig när man tittar på det här undantaget.

Anf. 101 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Det är just därför som undantaget är begränsat till inkomster upp till ett halvt prisbasbelopp. Det är rätt små summor om året som det handlar om.

Jag har i den här debatten försökt peka på föreningslivets och civilsamhällets stora bidrag till det svenska samhället. Det är ett bidrag som föreningslivet har stått för under mycket lång tid. Ända sedan 1800-talets nykterhetsrörelse, arbetarrörelse och frikyrka har det civila samhället bidragit till att göra Sverige till ett bättre, mer demokratiskt och medmänskligt land där vi lyssnar på, pratar och umgås med varandra.

Jag är glad finansministern verkar dela den bilden; det är jag övertygad om att hon gör. Men jag tycker ändå att det är problematiskt att finansministern inte vill se över de regelverk som så uppenbart missgynnar vissa typer av ideella organisationer och som slår så konstigt mot vissa typer av ideella organisationer när de dessutom i grunden har samma syfte, både att vi ska röra mer på oss och det större demokratiska syftet. Det ser jag som problematiskt, fru talman.

Anf. 102 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack, Hampus Hagman, för interpellationen!

Villkoren för våra ideella organisationer är en viktig fråga, och regeringen har på en lång rad olika sätt stöttat den ideella verksamheten i Sverige. Det handlar bland annat om ökade tillskott till friluftsverksamhet

men också till idrottsrörelsen, där vi under förra mandatperioden gjorde stora tillskott.

Att utöva verksamhet i ideella föreningar är någonting som är fostrande, skolorande och roligt och skapar gemenskap och sammanhållning i samhället, precis det som gör Sverige till ett så fantastiskt land som det är.

Sedan är jag inte säker på att just ett utvidgat undantag är det bästa sättet att stötta den här verksamheten. Men det finns många andra sätt som jag gärna vill stötta verksamheten på, vilket jag också visade i praktiskt politik under förra mandatperioden.

Halva prisbasbeloppet gäller per förening, så domare som dömer i väldigt många olika matcher under en säsong kan komma upp i ganska betydande belopp som de inte får några pensionspoäng för. Det är klart att det kan bli problematiskt för en del individer.

Det är som sagt viktigt att vi är många som står upp för den ideella sektorn, inte minst för friluftslivet. Jag är själv en stor friluftsentusiast och tillbringar all ledig tid antingen i kajaken, på skridskorna, på skidorna eller på vandringsleden. Det finns fantastiskt mycket svensk natur, så jag hoppas att så många som möjligt tar tillfället i akt att njuta av den. Dessutom är det ju gratis.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 2 maj

2018/19:216 Förebyggande åtgärder mot vattenbrist och torka

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:217 Feministisk utrikespolitik och hbtq

av *Ludvig Aspling* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:218 Rapporterna om flyget

av *Helena Lindahl* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:219 Förändring av EU:s statsstödsregler

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Hans Dahlgren (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 maj

2018/19:599 Parisavtalet och handel med USA

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Ann Linde (S)

2018/19:600 Nationell dag för att minnas seyfos offer

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)
2018/19:601 Religiös påverkan på utbildningen
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
2018/19:602 Försvarsmaktens arbete med säkerhetsprövningar
av *Markus Wiechel* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
2018/19:603 Nya regler för skytteverksamhet
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2018/19:604 Indraget medborgarskap för grova brott
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 2 maj

2018/19:550 Tillgång till gynekologisk vård
av *Anna Vikström* (S)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2018/19:548 Ökat kinesiskt industrispionage
av *Pål Jonson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2018/19:552 Arbetsmiljön på Kumlaanstalten
av *Lotta Olsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:553 Leyla Güvens hungerstrejk
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
2018/19:554 Medicintekniska produkter
av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2018/19:555 Stämpelskatt
av *Mikael Larsson* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2018/19:549 Beslutet om svenskt deltagande i EU-stridsgrupp
av *Pål Jonson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
2018/19:557 Utrikesdepartementets utlämning av handlingar
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
2018/19:556 Oberoende utredning av Sveriges kampanj till FN:s säkerhetsråd
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
2018/19:558 Barnmorskor och läkare på ungdomsmottagningar
av *Dag Larsson* (S)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2018/19:559 Trygghet och studiero för elever

av *Johan Pehrson* (L)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
2018/19:561 Utredning om grundlagsändring i fråga om deltagande i terroristorganisation
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:562 Skjutningar och sprängningar i gängkriminella miljöer
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2018/19:563 Mottagandet av barn som befinner sig i läger i Syrien
av *Maj Karlsson* (V)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2018/19:564 Försvarsplatser på Kumla
av *Lotta Olsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:566 Barns och ungas psykiska hälsa
av *Hans Hoff* (S)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
2018/19:569 IS-terrorister inför rätta i Irak
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
2018/19:567 Rätten till sterilisering
av *Elin Lundgren* (S)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2018/19:568 Bonus-malus
av *Rickard Nordin* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2018/19:571 Resurserna till Arbetsmiljöverket
av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)
2018/19:570 Jakt med löshund som kulturarv
av *Magnus Persson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)
2018/19:572 Folkmordet i dåvarande Ottomanska riket
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
2018/19:575 Upprättelse efter folkmordet mot armenier
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.47.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med
§ 9 anf. 61 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Aktuell debatt om Arbetsförmedlingens organisationsförändring	1
Anf. 1 ALI ESBATI (V)	1
Anf. 2 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	1
Anf. 3 MATS GREEN (M)	2
Anf. 4 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	2
Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C)	2
Anf. 6 ALI ESBATI (V)	3
Anf. 7 SOFIA DAMM (KD)	3
Anf. 8 GULAN AVCI (L)	4
Anf. 9 LEILA ALI-ELMI (MP)	4
Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	5
Anf. 11 MATS GREEN (M) replik	5
Anf. 12 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	5
Anf. 13 MATS GREEN (M) replik	5
Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	6
Anf. 15 ALI ESBATI (V) replik	6
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	6
Anf. 17 ALI ESBATI (V) replik	6
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	6
Anf. 19 SOFIA DAMM (KD) replik	6
Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	6
Anf. 21 SOFIA DAMM (KD) replik	7
Anf. 22 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	7
Anf. 23 MATS GREEN (M)	7
Anf. 24 ALI ESBATI (V) replik	7
Anf. 25 MATS GREEN (M) replik	7
Anf. 26 ALI ESBATI (V) replik	7
Anf. 27 MATS GREEN (M) replik	7
Anf. 28 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	8
Anf. 29 MARTIN ÅDAHL (C)	8
Anf. 30 ALI ESBATI (V) replik	8
Anf. 31 MARTIN ÅDAHL (C) replik	8
Anf. 32 ALI ESBATI (V) replik	8
Anf. 33 MARTIN ÅDAHL (C) replik	8
Anf. 34 ALI ESBATI (V)	9
Anf. 35 MARTIN ÅDAHL (C) replik	9
Anf. 36 ALI ESBATI (V) replik	9
Anf. 37 MARTIN ÅDAHL (C) replik	9
Anf. 38 ALI ESBATI (V) replik	9
Anf. 39 SOFIA DAMM (KD)	9
Anf. 40 ALI ESBATI (V) replik	10
Anf. 41 SOFIA DAMM (KD) replik	10
Anf. 42 ALI ESBATI (V) replik	10
Anf. 43 SOFIA DAMM (KD) replik	10
Anf. 44 GULAN AVCI (L)	10
Anf. 45 LEILA ALI-ELMI (MP)	10
Anf. 46 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	11
§ 2 Justering av protokoll	11
§ 3 Meddelande om aktuell debatt med anledning av Klimatpolitiska rådets rapport	11

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	12
§ 5 Anmälan om granskningsrapport.....	12
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott.....	12
§ 7 Svar på interpellation 2018/19:193 om Sveriges förhållningssätt till EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.....	12
Anf. 47 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	12
Anf. 48 PÅL JONSON (M)	13
Anf. 49 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	13
Anf. 50 PÅL JONSON (M)	14
Anf. 51 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	15
Anf. 52 PÅL JONSON (M)	15
Anf. 53 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	16
§ 8 Svar på interpellation 2018/19:164 om obligatorisk medling vid separation	16
Anf. 54 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	16
Anf. 55 ANGELICA LUNDBERG (SD)	16
Anf. 56 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	17
Anf. 57 ANGELICA LUNDBERG (SD)	17
Anf. 58 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	18
Anf. 59 ANGELICA LUNDBERG (SD)	19
Anf. 60 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	19
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:195 om yrken som omfattas av blåljusutredningen	19
Anf. 61 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	19
Anf. 62 KATJA NYBERG (SD)	20
Anf. 63 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	20
Anf. 64 KATJA NYBERG (SD)	21
Anf. 65 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	21
Anf. 66 KATJA NYBERG (SD)	22
Anf. 67 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	22
§ 10 Svar på interpellation 2018/19:199 om behovet av en långsiktig migrationspolitik.....	22
Anf. 68 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	22
Anf. 69 MARIA MALMER STENERGARD (M)	22
Anf. 70 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	23
Anf. 71 MARIA MALMER STENERGARD (M)	23
Anf. 72 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	24
Anf. 73 MARIA MALMER STENERGARD (M)	25
Anf. 74 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	25
§ 11 Svar på interpellation 2018/19:200 om konsekvenserna av gymnasielagen.....	25
Anf. 75 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	25
Anf. 76 MARIA MALMER STENERGARD (M)	26
Anf. 77 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	26

Anf. 78 MARIA MALMER STENERGARD (M)	27
Anf. 79 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	27
Anf. 80 MARIA MALMER STENERGARD (M)	28
Anf. 81 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	28
§ 12 Svar på interpellation 2018/19:201 om kompetensutvisningar 28	
Anf. 82 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	28
Anf. 83 MARIA MALMER STENERGARD (M)	29
Anf. 84 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	29
Anf. 85 MARIA MALMER STENERGARD (M)	30
Anf. 86 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	30
Anf. 87 MARIA MALMER STENERGARD (M)	31
Anf. 88 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	31
§ 13 Svar på interpellation 2018/19:180 om tonnageskatten31	
Anf. 89 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 90 ANDERS HANSSON (M)	32
Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	32
Anf. 92 ANDERS HANSSON (M)	33
Anf. 93 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	33
Anf. 94 ANDERS HANSSON (M)	33
Anf. 95 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
§ 14 Svar på interpellation 2018/19:191 om skatteregler för ideella verksamheter34	
Anf. 96 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
Anf. 97 HAMPUS HAGMAN (KD)	34
Anf. 98 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
Anf. 99 HAMPUS HAGMAN (KD)	35
Anf. 100 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) ...	36
Anf. 101 HAMPUS HAGMAN (KD)	36
Anf. 102 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) ...	36
§ 15 Anmälan om interpellationer36	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar36	
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor37	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.47.37	